

„A böjt manapság újra divatba jött, mivel egyes táplálkozástudósok szerint ellensúlyozza a helytelen táplálkozás következményeit.”

▶ Böjti morzsák a 8. oldalon

IV. Evangelikus Médiaműhely (Alberti, április 14–16.)

▶ Tájékoztató a 11. oldalon

„Egész világ a harcmezőn...”

▶ '48-as mozaik az 5. oldalon

„A vádlottak padjára kerültek az egyházak? Nem hiszem. Közülünk némelyek az ítések szerepében te-szeleghetnek? Isten őrizze!”

▶ És lőn átvilágítás? – 6–7. oldal

Jézus nevében

Amikor Jézus nevében jövünk Isten elé, az ugyanaz, mintha Jézus imádkozna. Ugyanaz, mintha – nagyon halkán mondom, hogy nagyon tiszteltudónak lássék – Jézus belénk karolna, és felvinne az Atyához, majd így szólna: „Atyám, elhoztam egy barátomat. Jóban vagyunk. Kérlek, teljesítsd minden kérését az én kedvemért.”

És az Atya gyorsan lehajolna, és szeretettel megkérdezné: „Mit szeretnél? Mindent megkaphatsz, amit csak kérsz, mert a Fiam kéri.”

▶ S. D. GORDON

Márványtáblát avattak annak a békéscsabai parókiának a falán, amelyben több mint ötven évig élt Dedinszky Gyula lelkész, néprajzkutató és helytörténész

▶ Tudósítás a 3. oldalon

Merre tart egyházkerületünk?

A Déli Evangelikus Egyházkerület gyülekezeti vezetőinek konferenciája

▶ A kiskőrösi evangélikus gyülekezet adott otthont március 4–5-én a gyülekezeti vezetők konferenciájának. Az idei találkozó már a negyedik volt az ilyen összejövetelek sorában. A „Merre tart egyházkerületünk?” kérdés mint a konferencia központi témája több szempontból is aktuális volt: egyrészt azért, mert a kerület gyülekezetei február közepéig beküldték a püspöki hivatalhoz a népmozgalmi adatokat, így lehetőség nyílt arra, hogy a résztvevők megismerkedjenek a 2000 és 2005 közötti időszakra vonatkozó statisztikákkal; másrészt az újra napirenden lévő ügynökkérdés miatt is időszerű volt feltenni a „Merre tovább?” kérdését, hiszen a továbblépés alapja a múlttal való őszinte szembesülés és a múlt végérvényes lezárása.

▶ Folytatás a 3. oldalon

Szemerei Zoltán, a Déli Egyházkerület felügyelője – érintettsége okán – egy nyilatkozatot fogalmazott meg, amelyet a konferenciához kapcsolódóan megtartott egyházmegyei elnökségek ülésén fel is olvasott. A felügyelő bizalmi szavazást kért az egyházmegyei elnökségektől, felajánlva lemondását. A titkos szavazás végeredményeként a jelen lévő esperesek és felügyelők egyhangúlag bizalmukról biztosították Szemerei Zoltánt, lemondását pedig nem fogadták el.

TERÍTÉKEN GYÜLEKEZETEINK ANYAGI HELYZETE

Áldozatkészségünk tartalékai

▶ Kétnapos találkozóra gyűlték össze március 4–5-én a Nyugati (Dunántúli) Evangelikus Egyházkerület gyülekezeti elnökségei a révfülöpi Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központban. A tanácskozás középpontjában ezúttal anyagi kérdések álltak. A témakör felvetését és megvitatását gyülekezeteink többségének egyre súlyosbodó anyagi helyzete tette aktuálissá.

Iltzs János püspök előadásában egyértelművé tette, hogy gyülekezeteinknek új stratégiát kell találniuk ahhoz, hogy az anyagi tekintetben biztosabban állhassanak a lábukon, mint jelenleg. Az egyház életét egyedül Isten igéje szabja ki és határozza meg. Napjaink gondjainak fő oka az Isten igéje iránti kevés lelkesedés – hangsúlyozta. A környezet, amelyben egyházunk ma él, nem nekünk kedvez sem anyagi, sem lelki téren. A helyzet az, hogy miközben a szolgálat zökkenőmentes végzéséhez egyre nagyobb támo-

gatási igénnyel lépnek fel a gyülekezetek, a rendelkezésre álló hagyományos külső támogatási források lassan elapadnak – állapította meg. Rövid távon javulásra sajnos nem is lehet számítani. Van-e ebből a helyzetből kiút? A megoldás az lehet, ha mozgósítani tudjuk áldozatkészségünk meglévő tartalékait. Az lenne jó-fejtette ki a püspök –, ha a gyülekezetek azokból élnek, akik a gyülekezetben élnek. Erősíteni kellene például gyülekezeti tagjainkban az egyház iránt érzett felelősséget. Differenciálni lehetne az egyházfenntartói járulék mértékét. A jobb anyagi körülmények között élők vállaljanak nagyobb anyagi terhet gyülekezetük érdekében. Vannak ezenkívül további, eddig nem kellőképpen kihasznált legális és reális lehetőségek a nagyobb anyagi biztonság megteremtésére – folytatta. Ilyen lehet gyülekezeti alapítványok létrehozása, vagy az adó egy százalékának nagyobb mértékű kihasználása. Erősíteni kellene a gyülekezetek közötti szolidaritást is. Az anyagilag erősebb gyülekezetek támogassák a gyengébbeket. Az igazi tartalékunk pénztárcánkban lapul – fejezte be előadását Iltzs János.

A konferencia további részében egy olyan újabb lehetőséget vázoltak fel az előadók, amely kitörési pontot jelenthet a gyülekezetek számára. Ez pedig a pályázat mint forrásteremtési esély.

▶ Folytatás a 3. oldalon

Nemzeti színek

Ki tudja, miért nem lelkesít most az ünnep? Régi iskolai március tizenötödikének kokárdái után matatok a fiókokban egy kis nosztalgijával. (Érdekes, hogy ezek tartósabbnak bizonyultak még a fiók mélyén tárolva is, mint az akkori műsorokhoz kötelező lelkesedéssel hozzáfűzött *Internacionálé...* – tűnődöm fanyar szájjal.) Igaz, a gépies és egyhangú rohanásban emlékeztetőül már napokkal ezelőtt fel-feltűnt az utcán egy-egy kabátban a régi, háromszínű szalag. Én csak most jutottam el a keresésig. Nem mintha egy rekesz paprika (marokkói méregerős? – suhan át az agyamon) és egy karton cigi között nem juthattam volna hozzá az aluljáróban („Csak egy száaaaázás a kokárda!”), na de ennyire azért mégse járjunk alul... (Vajon ilyen mélyről valaha is előbújt volna-e a forradalom?)

1848. március 15-én, hamvazószerdához egy hétre valami megmutatkozott nálunk, ami ott dagadt-kelt már a *Himnuszban*, a *Bánk bánban*, az *Országgyűlési Tudósításokban*, az utcakövekben, a nyomda ölbetűiben, s amit nem áztatott szét a bajba jutott kormányok biztos szövetségese, a langyos tavaszi eső sem. Lett belőle *Nemzeti dal*, tizenkét pont, felelős kormány, szabadságharc – Világos, Turin, Döbling és kiegyezés... S maradt belőle máig is egy lángoktól ölelt kis ország.

S megmaradt belőle még a kokárda, amely egykor egyaránt volt *Petőfié*, *Jókaié*, *Kossuthé*, *Széchenyié*, *Vasvárié*, *Deáké*, *Eötvöse*, *Görgyeyé*, a '48-as katonáké és az egyházaké... Egymástól elütő s mégis összehozható nemzeti színekből: különböző árnyalatú, vérmérsékletű, jellemű és felekezeti emberek életének tarkaságából, gondolataiból, álmaiból. A történelem különleges színkeverő műhelyében született mindebből a jelkép, a külső jelként is vállalható trikolór.

Vajon megtörténhet-e velünk a csoda, hogy a történelemben trikolórrá össze-sűrűsödött színekben újra felfedezzük a tarka álmokat, gondolatokat, szándékokat? Vajon közel van-e az idő, amikor a tenni akaró, különböző árnyalatú, vérmérsékletű és jellemű emberek újra az ország, a közjó és egymás szolgálatára rendelik magukat?

■ KORÁNYI ANDRÁS

A Magyarországi Evangelikus Egyház Országos Elnökségének nyilatkozata

A Magyarországi Evangelikus Egyház Országos Elnöksége sajnálattal értesült az „ügynöklista” – ismeretlen személy általi – jogszerűtlen közzétételéről. A közel-múlt fájdalmas történelméhez hozzátartozik sokak megfélemlítése és zsarolása, amelynek ismerete nélkül alig érthetőek azok a döntések, amelyek a BM különleges ügyosztályához kötött tevékenységhez vezettek. A névsor jelenlegi közzétevése egyházellenes indulatkeltésre is alkalmas.

Ugyanakkor kérjük: Isten bocsássa meg az elkövetett vétkek sokaságát, és megkövetjük azokat, akik egyházi ügynökök tevékenysége miatt szenvedtek.

A MEE Országos Elnöksége javasolja, hogy a MEE Országos Közgűyelése hozzon létre egy 3-5 tagú bizottságot, amely hivatott az ügynökműlttal gyanúsított evangélikus egyházi személyek iratainak feldolgozására és az erről szóló jelentés elkészítésére. A bizottság munkájába egy történész, egy levéltáros és egy jogász, szükség esetén egyéb szakértő bevonását kell biztosítani. A javaslat feltételezi az ügynökiratok teljes körű hozzáférhetőségét.

Az irgalmas Isten tegye késszé szívünket a tisztánlátásra, a bűnbánatra és a megbocsátásra.

Budapest, 2005. március 3.

A Magyarországi Evangelikus Egyház Országos Elnöksége

▶ Összeállításunk a 6–7. oldalon

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

1%

Technikai szám: 0035

www.evangelikus.hu

É L Ő V Í Z

Amikor kérdeznek...

Érdekes dolog a kérdés. Ha azt mondom például: *Luther Márton* 1483-ban született – ez nem különös. De ha így mondom: *Mikor született Luther?* Ez már rögtön más lesz. Mátis ott a feszültség. Talán azért, hogy tudnom kellene, de nem tudom, vagy legalábbis nem jut eszembe. Még inkább így van ez, amikor kérdés személyesen rám vonatkozik, ha valaki engem kérdez, szólít meg. *Talán számon kér.* Ilyen az a helyzet, amikor Isten megszólítja a barlangba elvonuló Illést: „*Mit csinálsz itt, Illés?*” (1Kir 19,9) Isten ezzel kérdőjelet tesz Illés egész életére. Vajon ez a te dolgod, Illés, vajon ez a feladatod? Miért merülsz bele a búslakodásba, az önsajnálatba? Miért mondd: „*Elég most már, Uram! Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!*”

És most Illés helyett gondolj magadra. Hogyanazzennél össze te is, ha Isten egyszer rád kérdezné: „*Mit csinálsz? Mivel töltöd az időt? Mire költöd a pénzedet, hogyan élsz?*” Mikor ember kérdez, az is nehéz. A kérdés kizökkenti az önző módon élő is. Kizökkenti azt is, aki természetesen tartja, hogy csak magának él, csak magával törődik, csak saját vágyait akarja elérni. „*Természetes.*” Mi mindent is próbálunk ezzel igazolni! A tisztátalan életű férfi azzal védekezik, hogy hiszen „*a férfi poligám*”. A hitetlen azzal mentegeti magát: „*Felvilágosult vagyok, és ma ez a divat...*”

A kérdés nyugtalanít. Átérezem, hogy valaminek meg kellene felelnem – de nem tudok. Ott a magas lécs, amelyet át kellene ugornom – de nem megy. Mértreger kerül az életem. Ahogy Bélsaccar (Belsazar) királyé, aki ezt hallotta: „*...megmértével a mérlegen, és hijjával találattál.*” (Dán 5,27; Károli-fordítás) Lelepleződnék mulasztásaink, hiányosságaink, múltunk jóvátehetetlen dolgai, ha Isten kimondja: „*Miért?*” Amikor kérdeznek, nem mindegy, hogy ki kérdez. Embereknek rendszerint adhatunk nyegle, hamis, kitérő választ. Lehet lebeszélni. De ha Isten kérdez...? Tudom, hogy ő belém lát, ahogy a 139. zsoltár mondja: „*Mikor még nyelvemen sincs a szó, immár egészen érted azt, Uram!*” (Károli-fordítás)

Jó, ha már szíven ütött Isten kérdése: „*Mit csinálsz?*” Jó, ha ki tudott zökkenteni a hamis nyugalomból, abból a meggyőződésből, hogy vannak bűneim, de „*ma mindenki így él!*”. Nevetnek a Biblián. Gúnyolják a *Tízparancsolatot*. Nem lesz ítélet – mondják. Nincs túlvilág. Nincs Isten. Nem igaz, hogy az embert Isten a maga képeire teremtette. Hiszen az ember csak „*értelmes állat*”, „*főemlős*”, tehát nyugodtan élhet ösztöneinek.

Jó, ha ezen már túl vagyunk, ha abahagytuk a mentegetőzést, és megvalóítottuk, hogy céltalan, üres és önző az életünk. Jó, ha elveszettnek tudjuk magunkat. Mert Jézus azért jött, hogy megkeresse és megmentse azt, aki elveszett. Illésnek is új célt adott. Kiragadta őt a kétségbeesés barlangjából. Jézusnak célja van mindenkivel, aki tőle kér új életet.

■ GÁNCÁS ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Csak egyszer áldozta fel magát. Maga a pap is, meg az áldozat is. Oltára pedig a kereszt. Drágább áldozatot nem adhatott az Isten, mint mikor magát odaadta, s elemészti magát a szeretet tüzeiben.”

► *Luther Márton:*
Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

BŐJT 5. VASÁRNAPJA (JUDICA) – 2Móz 32,30–34

Akik rejtőznek, és amit az Isten elrejtett

„Csak meg ne tudják!” „Csak ki ne derüljön!” Mi, emberek leleményes és rafinált technikákat fejlesztünk ki arra, hogy bűnünket palástoljuk, nehogy láthatóvá váljék a szennyesünk. Életünk árnyékos fejezeteit „magánügynek” nevezük, s azt hangoztatjuk, hogy ez senki másra nem tartozik, csak ránk és az Úristenre, miközben kegyesen mondogatjuk: „...az Úr vizsgálja meg a szíveket.” (Péld 21,2) Mintha a be nem vallott bűneinknek nem lennének önmagunkra és a közösségünkre nézve is ártalmas következményei! Mintha a közösség nem szenvedne bűneink parfümös seelyemsállal álcázott kelevényétől!

Judica vasárnapján Isten nyilvánvalóvá teszi és ünnepélyesen bejelenti, hogy megelégette maszatoló, vétkeinket elkenő, azokat ravaszul relativizáló játszadozásainkat, életünk parkettjén való táncolásunkat. A vasárnap felülől jövő, kristálytisza zsoltsárhangja elnyomja emberi magyarázkodásunkat, perlekedésünket: „*Ítéld meg, Istenem, és ments meg engem, mert te vagy oltalmazó Istenem.*” (vö. Zsolt 43,1.2) Amikor a hivatalosak, az egyház vezetői már nem tudják, nem bírják vagy nem akarják ezt a zsoltsárhangot énekelni, akkor helyettük a pogányok, a kövek, a költők fognak hiteles dalra fakadni: „*ljessz meg engem, Istenem, /*

szükségem van a haragodra. / Bukj föl az árból hirtelen, / ne rántson el a semmi sodra.” (József Attila: *Bukj föl az árból*)

Isten számára a bűn utálatos dolog, előtte nem hivatkozhatunk mentő körülményekre, lélektanokra, az általános nyomásra vagy arra, hogy „mindenki ezt csinálta”, „ilyen volt a kor”, „mindenki sáros volt”. Mily könnyen lehetne védőbeszédet fogalmazni a pusztai vándorlás idején aranyborjút készítő zsidó nép érdekében is: „*Szegények, elfáradtak!*” „Olyan kilátástalan volt az életük!” „*Nem kaptak egyértelmű útmutatást az Úrtól.*” „*Az embernek valamiben azért hinnie kell...*” „*Tettük csak az ősi vallási ösztön megnyilvánulása volt.*” „*Nem ártottak megzenni senkinek.*” Isten szemében azonban a nép a bálványimádás undorító bűnét követte el, amelyet a haragja méltán büntet. A büntetésnek az emberek előtt is nyilvánvalóvá kell lennie, ezért Mózes elrendeli Lévi fiainak lekasabolását. A háromezer halottat követelő, testvér, barátot, rokонт sem kímélő mérszálás emberi szempontból nézve felháborító és érthetetlen.

Mózes azonban jól tudja, hogy az a büntetés, amelyet ő szabott ki a népre, Isten számára nem lesz elegendő. A vétékért engesztelést akar szerezni, s ezért fölmeget az Úrhoz. Mózes itt közbenjáró fő-

pap, aki elismeri, megvallja népe bűneit, és könyörög a népéért Isten színe előtt. Hogy megmentse őket, még saját üdvösségét is felajánlja Istennek: „*Mégis, bocsásd meg vétkeiket! Mert ha nem, akkor törölj ki engem könyvedből, amelyet írtál!*” (2Móz 32,32) Isten nem fogadja el Mózes felkínált helyettes áldozatát, mert az Úr csak azt törli ki az élet könyvéből, aki vétkezett öelle. Mózesnek nem áldozattá kell válnia, hanem vezetőnek kell maradnia.

Az Ószövetség történetét nem önmagukért olvassuk. Ez az epizód – akár csak a többi – Krisztusra utal. Mózes közbenjáró imája csupán halvány árnyéka Krisztus közbenjáró imádságának, amelyben kízóért könyörög: „*Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.*” (Lk 23,34)

Krisztus nemcsak felajánlotta magát az emberiség összes bűnéért, mint Mózes a népe vétkéért, hanem oda is adta magát Istennek engesztelő áldozatul. A Fiú átadja magát az Atyának, és az Atya is átadja a Fiút – a kárhözhatnak. „*Mert azt, aki nem ismert bűnt, bűnné tette értünk.*” (2Kor 5,21) A mennyei Atya mégsem a Fiú áldozatának érdemeért szeret bennünket, hanem az Atya és a Fiú önkéntes egységben hozza az áldozatot, mert szeret minket.

Amíg az ember önző módon, bűneit palástolva rejtőzködik önmaga, ember-

A VASÁRNAP IGÉJE

társai és Istene elől, addig Isten a Golgotán önzetlen módon rejti el megmentő kegyelmét ítéletébe, irgalmát a kereszt gyalázatába. Amíg mi kinosan ügyelünk arra, hogy „*ki ne derüljön*”, addig a kereszt minden kiderül. Ott kifakadt az én bűnöm, sőt az egész emberiség minden múlt-, jelen- és jövőbeli bűne. És kiderül Isten bűnbocsátó szeretete is, amelyből élünk. Mily rossz annak, aki nem tudja, hogy nem kell többé a bűneit rejtegetnie, hiszen Isten a szabadtítás örömhírét rejtette el e keresztben! Mily rossz annak, aki nem hagyja, hogy testvérei átöljék, mert nem tudja, nem akarja megvallani megkeményedett szívének felteve őzött, sötét titkát...

Az igazi főpap, az egyetlen valódi közbenjáró úgy harcol, küzd, imádkozik értünk, hogy egyben ő az áldozati Bárány is. Ezt a csodát sohasem fogjuk teljesen megérteni, de szemlélhetjük és imádkozhatjuk a misztériumot. Énekeskönyvünkkel a kezünkben mondhatjuk: „*Soha én ezt nem tudom / meghálálni, Jézusom!*” (EÉ 201)

■ IFJ. FABINY TIBOR

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk, köszönjük, hogy te az ítéletbe rejtetted irgalmadat! Hiába próbálunk bűneinket palástolva menekülni, te utolérsz bennünket. Hála és dicsőség neked ezért. Segíts, hogy kegyelmed ára kárba ne vesszen rajtunk! Ámen.

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk, köszönjük neked mindazt, amit Jézus Krisztusban, a mi Urunkban adtál nekünk. Köszönjük, hogy benne és általa olyan közbenjárónk van, akinek a nevében magunk is bátran fordulhatunk hozzád, és eléd vihetjük imádságainkat. Te ismered hitünk gyengeségét, és tudod, hogy bár Jézusban társunkká lettél, mi mégis számtalanszor elfordulunk tőled, és máshol keresünk menedéket. Ezért kérünk: ítéld meg és ments meg, Istenünk!

Drága mennyei Atyánk! Tarts meg minket hitünkben, hogy ne a *talán* bizonytalansága, hanem a Jézusban általad kimondott *igen és ámen* bizonyossága legyen erőforrásunk életünk minden napján. Olyan jó tud-

nunk azt, hogy ő lett engesztelvéssé a mi bűneinkért és az egész világ bűnéért. Olyan felfoghatatlan azzal szembesülünk, hogy valaki ennyire szeret bennünket. Mi sokszor csak a bántást, a szeretetlenséget látjuk magunk körül. Segíts, hogy az értünk lehajolt kegyelem ereje felemeljen bennünket csüggedő reménytelenségünkől, és a felebaráti szeretet gyakorlására indítson. Ezért kérünk: ítéld meg és ments meg, Istenünk!

Urunk! Te jól ismered kísértéseinket, azt, hogy milyen sokszor szeretnénk elfordulni tőled, és más istent imádni. Olyan istent, amelyik nem beszél vissza, amelyik engedelmeskedik nekünk, és amelyik nem követel tőlünk engedelmisséget. Szabadíts meg bennünket legnagyobb

bálványunktól, önző énéunktől! Tarts tükröt elének a te igédben, és ments meg bennünket az önszeretet pusztításától. Add, hogy önmagunknál fontosabbnak tudjuk tartani a másik ember, a közösség javát. Így gondolkodjunk most nemzeti ünnepünk közeledtével azokra, akik életüket áldozták a hazáért. Hálát adunk értük, és kérünk, add, hogy példájuk bennünket is az igazság és az igazságosság melletti kitartásra buzdítson. Segíts meg bennünket, hogy melletted maradjunk, hogy téged meg, Istenünk. Ezért kérünk: ítéld meg és ments meg, Istenünk!

Úr Jézus Krisztus, aki mint igazi főpapunk eszedel értünk, téged kérünk, hogy segíts egyházadon. Add, hogy Szentleked erejével épüljön országod. Ámen.

LUTHER ÉS AZ ISTENTISZTELET 19.

Egy továbbgondolandó vélemény

► **Sorozatunk a végéhez közeledik, ám a későbbiekben más összefüggésben újra meg újra visszatérünk majd arra, hogyan is vélekedett reformátorunk az istentiszteletről. Lesz szó arról is, hogy az e témával kapcsolatos megállapításai, iránymutatásai közül mi az, ami ma is mértékadó, s mi az, amit meghaladott az idő. A jövő heti, a sorozat záró cikk előtt álljon itt egy meghatározó gyakorlati teológus véleménye arról, hogy miben is látja Luther istentisztelet-teológiai-jának és -gyakorlatának jelentőségét.**

Manfred Josuttis, a göttingeni egyetem teológiai fakultásának gyakorlati teológiai professzora, aki nézeteivel nem fér bele a szokásos skatulyákba, a tőle megszokott furcsa fogalmazásban foglalja össze a lutheri istentisztelet jellemzőit. Abból a nézőpontból közelíti meg a kérdést, hogy mit nem fogad el a megreformált liturgiái gondolkodás. Hat olyan latin eredetű kifejezést használ, amely a jól ismert *antireformatorikus*: érdemszerzés-ellenes; *antiszakra-*mentális: az egyoldalú szentségi vonal ellen való; *antihierarchikus*: az elpapasodás és a hierarchizálódás elleni; *antireformis-*tikus: nem a mindenen áron változtatni akarás hajlja; *antispiritualisztikus*: nem hajlan-

dó a lelki síkot elválasztani a teljes életvalóságától; *antiszubjektivistá*: ellenzi a szubjektivitás egyeduralmát.

Josuttis szerint a lutheri istentisztelet első jellemzője, hogy nem ad teret semmiféle érdemszerző gondolatnak. A reformáció „*sola*”-gondolatai, azaz hogy egyedül (*sola*) kegyelemből, egyedül hit által, egyedül Krisztusért van üdvösségünk, az istentisztelet egészében jelen vannak. Sem maga az istentisztelet, sem az egyes emberi cselekedetek (imádság, böjt, bűnbánat) nem tesznek Isten előtt elfogadhatóvá, igazgá. Csak Jézus Krisztusért fogad el (és igazít meg) minket az Isten. Ezt az evangéliumot hirdeti meg a prédikáció, ezt a tényét „*gyakoroltatja be*” velünk a liturgia minden egyes mozzanata. Énekeskönyvünk Luther-énekei – ezek istentiszteleti életünk különleges ékkövei – mind-mind erről szólnak. Nem bízhatunk a magunk teljesítményében, sem mások nem tehetik meg helyettünk, hogy „*kijárják*” Isten – halálos büntetés helyett életet adó – jóságát. Érdemszerzés helyett egyedül Krisztusban van reménységünk és bizalmunk – ettől válik „*lutherivé*” az istentisztelet.

A német teológus másodsor arról ír, hogy a lutheri istentisztelet az egyedül szentségi karakter ellen van. Luther számára az ige és a szentség nem egymással szemben kijátszható részei a liturgiának. A kettő összetartozik. S bár az ő korában – a kettős egyoldalúság miatt – hangsúlyozni kellett az ige és az ige-

detés szerepét, a kettő arányát sohasem borította fel. De gondoljunk tovább: később a másik oldalra billent a mérleg nyelve az evangélikusságban – a szentségi részt háttérbe szorítva került a központba az ige hirdetés. Ahogy reformátorunk vigyázott az egyensúlyra, úgy kell nekünk is ügyelnünk rá.

Manfred Josuttis harmadik állítása, hogy a lutheri reformáció nyomán létrejött istentisztelet nem engedi az elpapasodást (a hierarchia egyeduralmát). Értjük e gondolat mindkét vonatkozását! Luther korában ez azt jelentette, hogy az istentiszteletbe külső és belső aktivitással bevont a gyülekezetet. Az anyanyelvű liturgia és ige hirdetés, a sok közös ének, a mindig közösségben végzett úrvacsora arról tanúskodik. A mai korban is fontos, hogy ne papsodjon el az istentisztelet azáltal, hogy a templomban jelen levők közössége egy monológot előadó főszeplőre és passzív hallgatóságra (nézőközönségre) válik ketté. Ha lutheri istentiszteletet tartunk, komolyan végig kell gondolnunk, hogy mi a kimondottan lelkesítő feladat, s melyek azok, amelyekbe a gyülekezet egy-egy tagja vagy az egész közösség aktívan be tud kapcsolódni.

A negyedik megállapítás így hangzik: a lutheri istentisztelet nem a mindenáron való változtatásra törekszik. Sokan megváltották Luthert – a többi reformátorral szemben is –, hogy túl lágy volt az egyházújításban; a kritikát megfogalmazók szerint több mindent meg kellett volna

LITURGIKUS SAROK

változtatnia. Luther megtartotta az ősi renden alapuló, másfél évezreden át csiszoló istentiszteleti rendet, s csak ott „nyúlt bele”, ahol a Szentírásal, az evangéliummal össze nem egyeztetethető tartott valamit. Meggyőződésem szerint ezért (is) érdemes visszatérnünk a forrásokhoz – a lutheri gyökerekhez.

Az ötödik megfogalmazás Josuttistól ez: nem hajlandó a lelki síkot elválasztani a teljes életvalóságától. Ha belegondolunk, érezzük, hogy mennyire mai ez az ügy! Nemegyszer kettős a keresztény ember élete. Másról szól a vasárnap, és másról a hétköznapok. A reformátor istentiszteleti elképzelése és gyakorlata életszagú volt – az élete pedig az istentisztelet levegőjét árasztó. Van mit tanulni tőle...

Josuttis utolsó, summázó gondolata szerint a reformátor istentisztelet-teológiai antiszubjektivistá: ellenzi a szubjektivitás egyeduralmát. Ma, amikor egyre többen csupán a „maguk módján” vallásosak (az egyháztól távol tartva magukat), jó figyelembe venni azt, hogy a kereszténység és annak istentisztelete „*társas műfaj*”. Nem magányos farkasokként élünk, ünnepeink, és találkozzunk Istenrel. Urunk közösségbe hív, hogy a vele való közösséget éljük meg az egymással való közösséget is. Talán más lenne a világ, ha nem az indulataink, érzéseink által, hanem Isten – liturgiában is meghirdetett és megélt – szeretete nyomán kötődnénk egymáshoz.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Merre tart egyházkerületünk?

◀ Folytatás az 1. oldalról

Ezáltal kifejezésre juttatták, hogy szükséges a múlt tisztázása, és hogy ennek fontos eleme az őszinteség, de az egyháznak tovább kell lépnie, és a jövőbe kell tekintenie. Megfogalmazták egyúttal, hogy az „ügynöklista” köztudatba való bedobása eltereli a figyelmet a fontosabb ügyekről, például arról, hogy az egyházi iskolák és óvodák nehéz helyzetbe kerültek, és hogy csökkentek a költségvetési támogatások. Maga a lista is csak egyházellenes hangulatkeltésre alkalmas, az egyházellenes hangok felerősödését szolgálja. A múlt feltárását nem ilyen eszközökkel kell elvégezni. (Szemerei Zoltán nyilatkozata a 7. oldalon olvasható.)

Az elmúlt öt év összegyűjtött adataival Andorka Árpád statisztikus, a kerület másodfőügyelője szembesítette a résztvevőket. Elmondta, hogy a statisztikák nem sok optimizmusra adnak okot. A Déli Egyházkerületben is megfigyelhető az ország egészére jellemző tendencia: folyamatosan csökken a népesség. Az elmúlt öt év során a kerületben is több embert temettek el, mint ahányat megkezeszteltek. Ezenkívül – a népszámlálási adatokhoz képest – a gyülekezeti választói névjegyzékek sokkal kevesebb embert tartalmaznak. Természetesen ezekben az adatokban is vannak eltérések az egyes egyházmegegyezések között, de a tendencia mindenhol ugyanaz. A legmeglepőbb az egyháztagnak által a gyülekezetekhez eljuttatott pénzbeli támogatások mértékéről szóló adat volt. A számok tanúsága szerint egy ember öt év átlagában egyházfenntartói járulék címén közel

Adorjáni Dezső Zoltán erdélyi püspök előadás közben

százötven forintnak megfelelő összeget adott havonta a gyülekezetének.

A napot a sok lehangoló adat után mégis vidáman lehetett zárni; a kiskőrösi Gospel Sasok előadása feledtetni tudta a számok száraz világát is.

A konferencia második napján arról is hallhattak a résztvevők, hogy miért él az evangélikus egyház két szempontból is kisebbségként Erdélyben: tagjai egyrészt magyarok, másrészt pedig evangélikusok. Adorjáni Dezső Zoltán erdélyi evangélikus püspök előadása a megmaradásról, a misszióról szólt. Mint azt Gáncs Péter püspök korreferátumában kifejtette, nem szabad beletörődnünk a statisztikákba, tennünk kell azért, hogy az adatok által tükrözött helyzet megváltozzon. Ennek pedig egyetlen útja a misszió, amelyet a Lutheránus Világköz-

vetség is fontosnak tart – mondta a püspök, röviden ismertetve az LVSZ idevágó dokumentumát.

Az előadásokat követő hozzászólások és a feltett kérdések arról tanúskodtak, hogy komoly missziói munka indult el az egyházkerületben. A nagyvárosi lakótelepeken élő emberek megszólítása az egyház kiemelten fontos feladata, de egyben kihívás is, mivel leginkább itt figyelhető meg az egyháztól való eltávolodás. Számos beszámoló szólt arról, hogy vannak olyan gyülekezetek, amelyekben új kezdeményezések indultak el, és amelyekben új tagokat sikerül bevonnani a közösség életébe. De nem csak a gyülekezeteken belül tapasztalható fellendülés; az egyházkerületben elindult a már létező népfőiskolák megújítása. Szarvason pályázati pénzből létesítenek új népfőiskolát, ahol szintén lehetőség van az egyház missziós tevékenységének a kiterjesztésére.

Az egyháztól eltávolodott emberek megszólításának egyik kiváló eszköze a színház. A misszióknak ebből a fajtájából is ízelítőt kaptak a konferencia résztvevői; szombat este az Evangélium Színház előadásában *Dürrenmatt A fizikusok* című darabját láthatták.

A gyülekezeti vezetők negyedik konferenciájának témája nem volt könnyen emészthető. Az elhangzottak felhívták a figyelmet azokra a problémákra, amelyekkel nap mint nap szembesülünk. Reméljük, a találkozó nem volt hiábavaló, és a százötven résztvevő olyan élménnyel és tapasztalattal térhetett haza, amelyek lendületet tudnak adni a gyülekezeti munkának.

■ BARTHEL-RÚZSA ZSOLT

Dedinszky-emléknapok Békéscsabán

▶ A száz éve született Dedinszky Gyula evangélikus lelkész, helytörténész és néprajzkutató emlékére többnapos rendezvénysorozatot tartottak Békéscsabán. A valóban sokoldalú, nagy műveltségű Dedinszky életművét egy diákkonferencia megrendezésével, tudományos emléküléssel, emléktábla-avatásával és múzeumi kiállítással igyekeztek maradandóvá tenni az utókor számára.

Az *Elődeink élő üzenete* című pályázatra tizenhárom iskolás küldte be gyűjtőmunkáját; a feladat *Tessedik Sámuel, Haan Lajos* vagy Dedinszky Gyula életművének feldolgozása volt. A korosztályonként kiválasztott legjobb pályamunkák közül kettő szlovák nyelven íródott.

Részben szlovákul zajlott a vasárnapi istentisztelet a békéscsabai Kistéplomban. A szertartásban a gyülekezet valamennyi lelkésze részt vett, az igét Gáncs Péter püspök hirdette. Prédikációjában szót ejtett a helyi gyülekezet életében meghatározó szerepet betöltő Dedinszky Gyuláról, akinek a bibliai néprajzról írott könyvét – mint mondta – a mai napig forgatják a lelkészek.

Az ünnepség emléktábla-avatással folytatódott. Dr. Simon Mihály címzetes főjegyző személyes hangon emlékezett

Dedinszky Gyulára, akit „bölcsség, sokoldalúság és humanitás jellemzett. Jól felkészült és odaadó lelkész volt.” Elhangzott, hogy Dedinszky hosszú életéből több mint fél évszázadot Békéscsabán töltött, 1942-től 1972-ig a gyülekezet aktív lelkésze volt. Egészen haláláig (1994-ig) abban a házban élt, amelynek falán mostantól márványtábla őrzi emlékét a Szent István tér 20. szám alatt. A főjegyző ebben a parókiaépületben találkozott Dedinszky Gyulával 1989-ben, hogy elűjságozza: 85. születésnapja tiszteletére a város Pro Urbe díjjal ismeri el a lelkészt. Dr. Simon Mihály elmondta, hogy már ekkor tudta: egykor márványtáblán emlékezik majd meg az utókor a mellőzést is méltósággal viselő, rendkívül sokoldalú férfiről. „Dedinszky Gyula értette az emberek szavát, Isten szavát és a harangok szavát; utóbbiról *Szól a harang* című munkája tanúskodik” – mondta a főjegyző.

Az ünneplők hőszállingózás közepete vonultak át a Munkácsy Mihály Múzeumba, ahol egy április 10-ig megtekinthető kiállítás szemléletesen mutatja be azt az életművet, melyről bővebb adalékokkal dr. Gyivicsán Anna egyetemi tanár szolgált. A vajdasági Dunagálszóló, korának egyik szlovák szigetéből származó Dedinszky Gyula gazdag hagyományokat hozott Békéscsabára, ahová gimnazistaként került, és ahová 1942-ben – egy nyíregyházi kitérő után – immár lel-

készként tért vissza. Gyivicsán Anna elmondta, hogy Dedinszky a mai néprajzkutatók példaképe is, ahogyan a más vallásúakhoz és a más nemzetiségűekhez közeledett. Beszélt azokról a fogalmakról is, amelyeket Dedinszky vezetett be a néprajzi terminológiába, s amelyek a lelkész személyes megfigyeléseken alapuló írásműveiből ismertek: parasztpolgár, parasztautónia. A kiállításon a 20. századi békéscsabai szlovák viseleteken kívül fényképek, személyes dokumentumok, kéziratok, Bibliák, Transcius-könyvek és lakberendezési tárgyak is láthatók. A kiállítóterem közepén felállítottak egy oltárasztalt; e mögött óriási színes fénykép idézi a békéscsabai Nagytemplom belső terét, melyet oly sokszor látott Dedinszky Gyula.

Az ünnepeken részt vettek a néhai lelkész szülőfalujából, Dunagálszóló érkezettek, a község szlovák evangélikus lelkésze és a gyülekezet több tagja, valamint jelen voltak Dedinszky Gyula fiai is családtagjaikkal együtt (a Dedinszky családban hat nemzedékre tekint vissza az evangélikus lelkész hivatás). Az ország legnagyobb evangélikus gyülekezetének legtöbb tagja őriz emlékeket az éppen száz esztendeje született lelkészről, aki mindig nagy tisztelettel figyelte és írta le szokásait, hagyományait, és nem utolsósorban szeretettel pásztortolta híveit.

■ SZEGFŰ KATALIN

Áldozatkészségünk tartalékai

◀ Folytatás az 1. oldalról

Elsőként Hutflesz Mihály, a szombathelyi gyülekezet tagja, egy pályázati vállalkozás vezetője adott ismertetést és jó tanácsokat arra nézve, hogy milyen kritériumok alapján, hogyan kell egy pályázatot megírni ahhoz, hogy esélye legyen a sikerre. Ezután a nemecsói gyülekezet vezetői ismertették sikeres egyházközi pályázataik történetét.

A hasznos információk sokaságát felvonultató előadások utáni szünetben Smidéliusz Zoltán nemespátró-gyékényesi lelkész, püspökhelyettes véleményét kérdeztük az elhangzottakról.

– A jelenlegi gazdasági viszonyok között nagyon fontos ezekről az anyagi kérdésekről szót ejteni – vélekedett Smidéliusz Zoltán. – Tudomásul kell venni, hogy másfél évtizede az egyház is gazdasági versenyhelyzetben él és szolgál. Ezt még inkább felgyorsította és felgyorsítja

az Európai Unióhoz való csatlakozásunk. Ehhez az új helyzethez egyházunknak, gyülekezeteinknek is alkalmazkodniuk kell. Meg kell tanulni élni a megnyíló új lehetőségekkel. Ilyen új lehetőség a pályázat. Mi, lelkészek azonban nem vagyunk a pályázati szakemberei, ezért egyházunk iránt elkötelezett cégeket és szakértőket kell ehhez megnyernünk. Persze egyetlen gazdasági vállalkozás sem önmagáért van. Egyházunkat, hitéletünk erősödését kell, hogy szolgálják ezek az erőfeszítések, mert mindennek csak ebben az esetben van értelme.

A gyülekezeti elnökségek konferenciájának befejező részében – egy fórum keretében – a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület vezetői válaszoltak az egyházunk aktuális helyzetével foglalkozó kérdésekre. A konferenciához csatlakozva az egyházmegegyezések elnökségei is tartottak egy rövid megbeszélést.

■ KISS MIKLÓS

Főrmegbeszélés közben – Weltler János kerületi felügyelő, Ittész János püspök és Sztruhár András kerületi felügyelőhelyettes

Böjti szeretetvendégség a kommunikációról

A kelenföldi szeretetvendégségen március első szombatján Hollós János, a Magyar Rádió Rt. alelnöke és felesége, Takács Annamária zenei szerkesztő szolgált. A *tömegkommunikáció felértékelődése az információs társadalomban* címmel tartott, nagy sikerű előadásban szó volt többek között a kommunikációelmélet keletkezéséről, a kommunikáció különböző formáiról, szintjeiről és módjairól is. A rádió alelnöke hangsúlyozta, hogy nem lehet nem kommunikálni, s a kommunikáció természetéből adódóan nem lehet nem előítéllettel lenni a másik ember iránt. A közel húsz éve pályán lévő újságírótól azt is megtudhattuk, hogy mitől függ egy adott hír igazi hírértéke, valamint hogy a kommunikációs kultúrával kapcsolatban milyen fontos szerepe lenne az egyháznak. A házaspár nagy sikert aratott az előadást követő fórum keretében elhangzott saját szerzeményű dalaival is.

■ BLÁZY ÁRPÁD

Babits-kóstolgotó

Irodalmi délután a budahegyvidéki evangélikus templomban

A versmondók egyike – Brebvoszky Klára

Színvonalas versösszeállítást, Babits-kóstolgotó hallhattak az érdeklődők március 6-án délután a budahegyvidéki evangélikus templomban. A rendező, *Csománé Forgács Emma* a kedvenceiből szemezgetett. A *Nyugat* nemzedékéhez tartozó, 1883 és 1941 között élt költőóriás műveit méltó módon tolmácsolták a gyülekezet tehetséges idősebb és ifjabb tagjai. A programot a rövid Babitsismertető tette színesebbé, melyet *Bucz Hunor*, a Térszínház igazgató-rendezője tartott. Nagy élményt jelentett a műsor zárásaként – több szereplővel – előadott *Jónás könyve* című költemény.

■ GAZSU

Útitársak – az éter hullámain

► **A missziói munka különböző ágai iránt érdeklődőket minden hónap első csütörtökén várja az Útitársak biblióra Budapest. Az országos missziói lelkész, Szeverényi János által másfél évvel ezelőtt útjára indított sorozat legutóbbi alkalmán az Evangélikus Missziói Központ két munkatársa, Bálint Józsefné és Györe Balázs számolt be szolgálatáról.**

Az Evangélikus Missziói Központ a Magyarországi Evangélikus Egyház országos intézménye, amely 1997-ben kezdte meg működését Budapest-Cinkotán. A korszerűen felszerelt hangtechnikai stúdióban missziói célú kazettákat, CD-ket, körzeti rádióműsorokat készítenek. Ugyancsak itt veszik fel a Missziói percek anyagát a Kossuth rádió evangélikus fél-

órája számára. Az adások után sokan keresik telefonon a missziói központot. A hívások fogadása, a levelezés és a kapcsolattartás Bálint Józsefné feladata, aki-nek neve lapunk olvasói számára már ismerősen csenghet az *Élő víz* rovatba küldött írásai jóvoltából.

A múlt csütörtöki alkalmon Györe Balázs szerkesztő-műsorvezető számolt be a központ nemrég elindított, új szolgálatáról. A 2002-ben „Az év ifjú média-személyisége” kategóriában Arany Titán díjat nyert másodéves evangélikus teológushallgató élő adást vezet minden páros hét szerda estéjén 10 órától a Civil Rádióban (FM 98,0) és minden szombat reggel 7 órától a Rádió C hullámhosszán (FM 88,8). A cigány rádió reggeli ébresztőműsorában a műsorvezetőknek lehetőségük nyílik a közérdeklődésre számot tartó témák felvetése mellett a Biblia üzenetének továbbadására is.

■ G. Zs.

Nők világimnapja

► **„Nem számítottunk rá, hogy így fog szakadni a hó” – panaszkodtak közben is azokban a gyülekezetekben, amelyekben a múlt pénteken, március 4-én megünnepelték a nők ökumenikus világimnapját. Bár a téliesre fordult időjárás és a terjedő influenzajárvány bizony ellenünk dolgozott, akiknek sikerült részt venniük az ország számos pontján megrendezett istentiszteleti alkalmon, őszintén elmondhatják: az idén újra gazdagabbak lettek.**

Ebben az esztendőben egy baráti nép asszonyai, a lengyel nők idézték fel az országuk történelmének megrázó pillanatait: a második világháború borzalma, hatmillió ember pusztulását és azt is, hogy Lengyelországot a 18. században felosztották, és ezután az ország százhuszonhárom évre teljesen eltűnt a térképről.

Ma Lengyelország Európa kilencedik legnagyobb állama. Léte maga a prédikáció: annak az Istennek a nagyságát hirdeti, aki nem hagyja el a hozzá kiáltókat. Százhuszonhárom év könyörgésére megérkezett a felelet. Mi lehetett volna nagyobb bátorítás egy ökumenikus világimnap alkalmán, mint a bizonyosság: Isten imameghallgató úr. Ezzel a hittel hangozhat-

tak a hálaadó és közbenjáró imádságok március első péntekén szerte Magyarországon – Soprontól Nyíregyházáig, Ajkától Szegedig – s szerte a világon napkelte-től napnyugtáig, tudva, hogy a kérések, amelyeket az Úr elé vittek az asszonyok a hívó férfakkal együtt, nem hiábavalóak. Hiszen Isten imameghallgató Úr. Ő az, aki háborús sebeket tud gyógyítani, képes meggátolni a gonosz hatalmát, bűnbocsátó szeretetével pedig szolgálatra küld. A Szentlélek Isten valóban az, aki világsággá tudja tenni népét, hogy útmutató lámpássá lehessen a világ sötétjében Isten országa felé. Ahogyan az imnap mottója, Jézus kijelentése is erre emlékeztetett: „Ti vagytok a világ világságosa.” (Mt 5,14)

E napon sokan gazdagodhattak lengyel nőtestvéreink bizonyosságá nyomán. Hírt kaptunk például Gyöngyösön élő testvéreinktől: „Nekünk nincs saját templomunk, több évtized óta a reformátusok imatermében tartjuk istentiszteleteinket.” Az alkalmat ott, „vendégségben” tartották meg. Levelüket így zárják: „A liturgikus rész után még sokáig együtt maradtunk. Beszélgettünk, jobban megismertük egymást. Hiszen négy felekezetből, öt gyülekezetből – a hatvani anyaggyülekezetből is sokan átjöttek – gyűltünk össze az imnapra. A rendezvény nagyon jó lelkeséggel zajlott, Isten áldásával.”

■ B. PINTÉR MÁRTA

Prágai protestáns egyházi napok

A Cseh Evangélikus Egyház találkozót rendez június 17. és 19. között a szomszédos protestáns egyházak részvételével lelkészek és gyülekezeti tagok részére Prágában. A találkozó témája: Reménység Európának, az egyházaknak, a családi és egyházi közösségeknek; misszió és evangélizáció ma. A találkozói előadásai cseh és német nyelven hangzanak el. Egy bibliacsoportban a magyar nyelvre történő fordítást is biztosítják.

PROGRAM

Június 17.

18.00: Érkezés a prágai és Prága környéki gyülekezetekbe, köszöntés, szállás, imbisz, esti áhítat

Június 18.

10.00: Bibliatanulmány a belváros különböző templomaiban

11.00–17.00: Lehetőségek piaca és ifjúsági programok – előadások, találkozók, városi séták

17.00: Nagygyűlés

Esti programok: orgonakoncertek, Taizé-éneklés, kórushangversenyek, dzsessz, rock és egyéb zene, imádság kertje stb.

Június 19.

Istentiszteleteken való részvétel Prágában és környékén. Délután hazautazás.

Részvételi költségek: a regisztráció díja 20 euró, amely magába foglalja egy egyszerű szállás költségét (családnál, iskolában, tornateremben, gyülekezeti teremben) reggelivel, a program- és énekfűzet, valamint a városban történő közlekedéshez szükséges jegyek árát.

Diákutazás vagy vendégház igénybevétele esetén a regisztrációs díj plusz 5 euró/fő/éj. Szállodai elhelyezés esetén plusz 10 euró/fő/éj.

Utazás: egyházunk egy ötvenfős autóbust indít. A buszköltség 50%-át az országos egyház fedezi. A résztvevők útiköltség-hozzájárulása ebben az esetben 4000 Ft/fő.

Jelentkezni lehet a Magyarországi Evangélikus Egyház Külsügyi Osztályán legkésőbb március 20-ig (1085 Budapest, Üllői út 24., tel.: 1/266-5532).

Luther nyomában Ausztriában

A csalóka címmel ellentétben nem a házánkban a közelmúltban bemutatott Luther-filmről, hanem a reformátor egy ma is élő leszármazottjáról, a száznegy esztendő óta Heinrich Lutheról szeretnénk hírt adni olvasóinknak egy osztrák egyházi lapban megjelent írás nyomán.

Az egykori elektromérnök, Heinrich Luther méltóságos, barátságos úriember, öntudatos evangélikus, az innsbruck-keleti gyülekezet tagja. Meránban született, és dr. Luther Márton tizenegyedik generációs közvetlen utódja; a családfát Luther 1526-ban született fiág, Jánosig (Johannes) vezetheti vissza.

Heinrich Luther a Westfáliából származó, 1895-ben virágkertészetet alapító Johannes Julius Luther kisebbik fia. Jo-

hannes Julius Luther katolikus lányt vett feleségül, Innsbruckban házasságuk össze. Heinrich Luther – attól az öt esztendővel eltekintve, amikor Berlinben dolgozott – egész életét Tirolban töltötte; harminchat évet élt Meránban, és mind ez ideig több mint hatvanhárom esztendőt Innsbruckban. Röviddel a századik születésnapja előtt vesztette el feleségét, *Hildegardot*. Most hetvenhét éves lányánál, dr. *Margarete Luther* él.

Származásával kapcsolatban Heinrich Luther elmondta, hogy családjában a Luther Mártonnal való rokonság nem volt téma. „Hosszú ideig úgy véltük, hogy csak oldalági rokonai vagyunk; csak 1985 körül, a legújabb Luther-kutatások során bizonyosodott be, hogy két-

ségtelenül a reformátor közvetlen leszármazottai vagyunk.”

A jó kedélyű Heinrich Luther azt is elmesélte, örül annak, hogy egy ilyen ismert személyt tudhat az ősei között, hiszen Martin Luther „megváltoztatta a világot”. Arra a kérdésre, hogy – bemutatkozása után – idegen emberek is hosszasan elbeszélgetnek-e vele, azt felelte, hogy ők a diskurzus során a reformátort vagy egyáltalán nem, vagy csak ritkán hozzák szóba. Az innsbrucki evangélikusok számára mindenesetre különleges érzés lehet, hogy a reformátor közvetlen leszármazottja is a gyülekezet tagjai közé tartozik.

► *Katharina Zierman* cikke nyomán írta GAZDAG ZSUZSANNA

Teológusok találkoztak

A Duna Televízió *Isten kezében* című műsorának legutóbbi adásában dr. *Kránitz Mihály*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem teológiai professzora úgy fogalmazott a Luther-filmrel kapcsolatban, hogy a reformátor személye egy olyan kapcsolópont lehet, amely talán arra ösztökél, hogy találkozások jöjjenek létre katolikusok és evangélikusok között. A gondolatból valóság lett: március 2-án rendezhogy „testvéri délutánra” került sor az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Beszélgetésre jöttek össze a két felekezet teológusai – lelkész szakosok, illetve kispapok –, valamint hitta-

nárok. Tanárainkkal együtt összesen mintegy ötvenen lehettünk.

Az épület megtekintése, majd dr. *Szabó Lajos* rektor köszöntő szavai és a közös imádság után a dr. *Fabiny Tamás*, teológiánk docense által szerkesztett, fentebb már említett televízióműsor megtekintésével kezdődött az együtt-lét. Katolikus vendégeink betekintést nyerhettek intézményünk hétköznapjaiba, és feltehették kérdéseiket, nemcsak a Luther-film kapcsán, hanem az őket különösen érdeklő témakörben, a két egyház közötti hasonlóságokkal és különbségekkel – liturgia, a lelkészek

helyzete, etikai kérdések stb. – kapcsolatban is.

A mindkét felet gazdagító, egymás megismerésével töltött délután végére megfogalmazódott az igény a párbeszéd folytatására, a további, kötetlenebb és spontánabb találkozásokra. S hogy miért is találkozunk? Azért, hogy együtt tanuljunk Istenről, egymástól vagy akár Luthertől, az ő hitéből, Szentírás-ismeretéből, az Ige iránti szeretetéből; azért, hogy Krisztusban megtaláljuk és megéljük a valódi közösséget.

■ A. M. – C. I.

Szentmise és ökumenikus ima a Felvonulási téren

Római katolikus szentmisére és ökumenikus imára került sor március 6-án, vasárnap délben a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) szervezésében a budapesti Felvonulási téren, a traktorokkal demonstráló gazdák, illetve az odalátogató fővárosiak számára a járművek mellett a demonstráció idejére felállított nagy sátorban.

A szentmisét *Osztie Zoltán* plébános, a KÉSZ elnöke mutatta be, az azt követő ökumenikus imákat pedig *Bereczky Zoltán* református, illetve *Horváth-Hegyi Olivér* evangélikus lelkész mondta el. *Osztie Zoltán* Isten áldását kérte „a magyar földért, a nemzetért küzdő” gazdákra, megemlítve személyes élményeit, amelyek alapján „tudja, hogy mit jelent a gazdának az anyaföld”.

A lelkészek a szeretet és az igazság erejére vonatkozó téziseket idézték a Bibliából. A ceremónia a *Himnusz*, a *Szózat* és a székely himnusz eléneklésével ért véget.

■ Forrás: MTI

FOTO: BOTTA DÉNES

Bibó István-emlékülés az Akadémián

► **A Magyar Tudományos Akadémia és a Bibó István Közéleti Társaság régi adósságát törlesztett február 25-én az első Bibó István-emlékülés megrendezésével. A jogtudósra, filozófusra, politikusra kerekasztal-beszélgetések keretében emlékeztek az Akadémia üléstermében. Az eseményen Göncz Árpád volt köztársasági elnök köszöntötte a megjelenteket, a megnyitóbeszédet pedig Gyurcsány Ferenc miniszterelnök tartotta.**

Bibó Istvánt hosszú időn át csak szűk kör ismerte. E sorok írója sem tudta az 1960-as évek elején, hogy nagyon kedves, magyar-történelem szakos kartársnője, a köztisztviselőnek és -szertetnek örvendő *Ravasz Boriska* néni – *Ravasz László* református püspök lánya – miért mutatkozott be olyan hangsúlyozott gőggel ejtve a szavakat: „Bibó Istvánné vagyok.” Mint utólag megtudtam, férje akkor életfogytiglani börtönbüntetését töltötte.

Most a közönség sorában Bibó több személyes ismerőse is ott volt. Göncz Árpád, a Bibó-per másodrendű vádlottja

az őszinte szeretet és nagybecsülés hangján beszélt Bibó Istvánról, volt rabtársáról. „Ez az ünnepség Bibó feltámadása” – mondta.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök kiemelte, hogy Bibó műveiből megtanulható, milyen nagy az értelmiség felelőssége. Hazugságra nem lehet igazi szabadságot építeni, ezért az értelmiség feladata minden korban az igazság bátor kimondása – szögezte le. Ezt kérte a mai értelmiségtől is.

Ezután az első kerekasztal-beszélgetés *Teleológia és normativitás Bibó István műveiben* címmel zajlott, életrajzírója, *Huszár*

Tibor, továbbá *Pataki Ferenc* részvételével, *Márton Lászlónak*, a Bibó-társaság elnökének a vezetésével. Huszár kiemelte, hogy Bibó cselekedni akart, és minden hatalom, politikai szerep nélkül is hatottak a szavai. Pataki Ferenc arra utalt, hogy Bibó István felvállalta az igazmondást.

A második kerekasztal címe *A politikai esszéírás Bibó óta* volt. Az új kulturális miniszter, *Bozóki András*, továbbá *Debreczeni József* és *Sándor Iván* beszélgetett *Kende Péter* vezetésével. A beszélgetők Bibó alkotó hazafiságát méltatták.

A félórás szünetet követően az utolsó beszélgetésre *A zsidókérdés tárgyalása Bibó nyomán* címmel került sor. Résztvevői, *Balog Iván*, *Kirády Viktor* és *Kovács Gábor* megállapították, hogy Bibó István erkölcsi zseni volt.

A résztvevők hangsúlyozták, hogy Bibó a politikusok igazmondását tartotta a legfontosabbnak, és maga is ennek jegyében írt, beszélt és cselekedett.

■ BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES

„Egész világ a harcmezőn...”

A szabadságharc emlékezete Hétfaluban

Magyar vár, csángó szobor, Kossuth Lajos szemfedője

1999 nyarán néprajzi tábor szerveztünk Bácsfaluban, hétfalusi csángó és budapesti gyerekek részvételével. A tíz nap alatt nemcsak a vidék szokásaival és tárgyi emlékeivel ismerkedtünk, hanem múltjával is. Elsősorban az 1848–49-es szabadságharc emlékhelyeit kerestük fel, így jutottunk el a tömösi emlékműhöz is. Ám nem az fogadott bennünket, amire számítottunk. Kísérőnk nem világosított fel bennünket arról, hogy ugyan egy teljesen ép emlékművet fogunk majd megpillantani, amelyet nem kezdett ki az idő vasfoga, és jó rejtékhelyének köszönhetően vandál kezek sem csonkították meg, mégis egy tönkretett, meggyalázott kegyeleti hely vár ránk: az emlékművet leöntötték piros, sárga és kék festékkel. Abban az évben a március 15-e megünneplésére összegyűltek ez a látvány fogadta. Ha nem is az elkövető(k) személyét, de nemzeti hovartartozásukat mindenképpen egyértelművé tette a festékek színe, mely jól látható az emlékművön mind a mai napig, hiszen nem tudták letakarítani. A festék tehát egyelőre időállóan bizonyult, de még így sem tudták eltüntetni sem az emléktábla szavait, sem a magyar nyelvet. Tavaly ősszel már a kerítést is megcsonkították, a kisebbik emlékkő hiányzott, de a nagy kő még állt, „a haza védelmében itt elvérztetteknek” hősiességét hirdette.

Ez volt a „harmadik díszes emléke a tömösi szorosban, az úgynevezett »magyar vár« ormán, az 1849-ben az oroszok ellen vívott csatában elvérzett honvédek emlékére állított honvédszobor. Ezt a magyar mérnök- és építészegylet állította 1881-ben, szeptember 25-én, melynek avatásánál a brassói magyar dalárdával én is részt vettem mint 1848–49-es huszár” – írta Koós Ferenc egykori brassói tanfelügyelő a Brassói Lapok hasábjain.

sarcolták a falvak román lakosságát. Hat nappal később román népfelkelők és lovasok vonultak Négyfaluba, s ugyanúgy fizettek vissza: felégették a falvakat, elhajtották az állatokat, és megöltek több mint száz magyart. Ekkor esett áldozatul Szász György hosszúfalusi lelkész is, akit a szájhagyomány szerint izzó vas-kályhán addig perzseltek, míg ki nem lehelte a lelkét. Borcsa Mihály bácsfalusi lelkész visszaemlékezései szerint: „Szász György hosszúfalusi lelkésztől pénzt követeltek, de nem adhatott, mert nem volt kéznél. Kínózták, levágták kisujját, lerántották lábáról, s úgy húzták ki az udvarra, de minthogy itt sem árulta el pénze hollétét, a meleg kemencét fejére húzták, s így föbe lökték.” „Eltemetett volt hirtelenében a templomkerítésben levő mészgödörbe, de onnan kivétetve, vitették a temetőbe s a felesége mellett jobbra eltemetett.”

Abban az évben vasárnapra esett szenteste, a többi áldozat előző nap lelte halálát. „Karácsony szombatján nagy sürgés és forgás volt a hétfalusi gazdasszonyok közt, mindenik kalácsot, réteseket s más csemegéket készített, hogy az őket megvédett honvédek a szent ünnepeken megvendégelhesék” – írta Orbán Balázs. A Kossuth-huszároknak azonban vissza kellett vonulniuk Háromszékre, s az asszonyok sem fejezhették be a süteket, mert Brassó-Deresztye felől hatalmas ro-

mán sereg rontott az immár védtelen csángókra, s kegyetlen módon legyilkoltak mindenkit, aki nem tudott előlük elmenekülni. A bácsfalusi magyar templomnál garmadába rakták a legyilkoltakat, s így tettek a többi községben is. Tatrangon csaknem az egész magyarságot kiprészelték, még az Úr templomát sem kímélték meg: azt is feldúlták. Bednere György akkori tatrangi lelkész feljegyezte, hogy a karácsonyi kalácsot sütő kemencéből lapátokkal kivett paraszt szét-

szórva több mint száz épületet gyújtottak fel, és szarvasmarhák tucajtait ölték le vagy hajtották el. Személy szerint csak a lelkésznek 1849 forint kárt okoztak. Ő maga csak úgy kerülhette el hosszúfalusi kollégájának, Szász Györgynek a sorsát, hogy a pürkerעי lelkésszel, Türkösi Andrással együtt a szomszéd községen, Bodolán át menekült. Itt a császári katonák elfogták, Brassóba kísérték, s miután ott ártatlanságukról megbizonyosodtak, szabadon bocsátották őket.

Az áldozatokat 1848. december 24-én lelkész nélkül temették el. Még emlegetni sem merték őket. Csak 1857 után merték a templomban szoba hozni az 1848-as véres karácsonyt, ekkortól lehetett a hátramaradtakat nyilvánosan is vizsgálni, s a vértanúkról kegyelettel megemlékezni.

Az áldozatok tiszteletére emelt emlékmű háborítatlanul állt 1926. január 6-ig. Amikor a románok Hétfaluba is bevonultak, Négyfalua lakói a hosszúfalualségi evangélikus temetőbe menekítették a szobrot, mely az évtizedek folyamán igencsak megkopott. Az egyházközség 1981-ben titokban kijavíttatta a letöredezett sarkakat, és új márványtáblákat készíttetett. Aztán az 1990-es évek barbársága ezen az emlékművön is nyomot hagyott: sárga festékkel öntötték le. Napjainkban azonban nemcsak a helyi közösség és az egyház figyelt az emlékmű állagára, hanem a négyfalusi RMDSZ szervezete is felvállalta az emlékoszlop karbantartását, javítását. Így ma már az arra járó látogató a megtisztított, felújított emlékműnél röhajtja le kegyeletét.

Amikor hagyományokról – főleg szájhagyományról – esik szó, nem feledkezhetünk meg még egy fontos momentumról. Ezúttal nem emlékezésről, hanem tiszteltetéséről van szó. 1893 tavaszán Sipos Jánosné Bereczki Annának az az ötlete támadt, hogy tekintettel Kossuth Lajos hajlott életkorára, halotti leplet és fejpárnát készít a számára. A babérgirlanokkal és a Kossuth család címerével díszített szemfedőn a következő jelleg állt: „A derek nem fél az idők mohától, a koporsóból kitör és eget kér. – A hétfalusi csángó nők tisztelete jeléül, Sipos Jánosné, 1893.” A kormányzó háziorvosával és a Turin város polgármesterével folytatott levelezésnek köszönhetően a kegyeleti tárgyakat elszállították, és Turinban őrizték a kormányzó haláláig, amikor is e tárgyak a nyilvánosság elé kerültek. Fénykép is készült róluk, melyet elküldtek a Sipos családnak is, valamint Kelemen György ’48-as honvéd pontos leírást adott róluk visszaemlékezéseiben.

■ V. E.-GY.

THAN MOR FESTIMENE A TAPROBICEK CSANTAROL

Privorszky, Pillvax, Fillinger

Kávésok az Urak utcájában

► **1848-ban Pest közel százezer lakosát harminchat kávéház szolgálta. Miért, hogyan lett épp a Pillvax a forradalmárok törzshelye? És egyáltalán: milyen volt ez a kávéház? A történetet persze nem 1848-ban kezdődik... Ismerkedjünk meg azzal a kávéval, aki az Urak utcájában 1840-ben átveszi, átalakítja és Renaissance néven nyitja újra a Libasinszky-házban működő kávéházat.**

Privorszky Ferenc a Hont vármegyei Ipoly-szalkán született 1809-ben. Kiváló üzletember, rokonszenves egyéniség – lám, mit ír róla Vahot Imre: „Privorszky, a kávéház tevékeny tulajdonosa mindent elkövet hasznos friss forrásként megújuló ifjú vendégseregének jövedelmi tartására s kielégítésére, s minthogy udvarias, szíves és nem szolgálalkú magyar ember, a fiatalság bizalmasan társalog és játszik vele.” A kedves kávé, a jó kiszolgálás és a sokféle újság mellett nagy vonzerőt jelentett az is, hogy a kávéház épülete volt az első ház Pesten, melyet – 1837-ben (!) – gázsalvílágítottak ki. Az üzlet ekkor a pesti nép ajkán szellemes, de kissé morbid gúnynevet kapott: „az Örök Világosságához”.

Privorszky első dolga egy nagy átalakítás volt. A falakról politikusok, államférfiak néztek a jurátusokra: „[Privorszky]... különösen hódolva az ifjúság lángoló honszerelmének, buzdító jelül Bezzeredy, Deák Ferenc, b. Eötvös, Fáy András, Kossuth, Klauzál stb. derek hazánkfiai arcképeit függeszté a falra.” Amikor Pillvax Károly – nem tévedés, két l betűvel írta a nevet – 1843-ban átveszi a Renaissance-ot, és felesége követelésére a saját nevét írja a cégére, ő is felújításba kezd, mégpedig a Regélő tudósítása szerint ugyanebben a szellemben: „... az oldal-falak hosszanta elfutó boltívekbe arabeszk és füzérektől környezve, egyegy jeles magyar előd arcképét festeté al fresco, minők... Zrínyi, Rákóczi, Szent István, Mátyás király, Révay stb. mind olly nevek s férfiak, melyek szint-

oly elmés, mind jellemző emblemául szolgálhatnak egy magyar, s különösen törvénygyakorlók kávéházának. A festés igen sikerült. Laccataritól való.”

Vahot Imre bepillantást enged a vendégek hétköznapijaiba is: „... a fiatal törvénygyakorló (...) sok unalmas munkája végeztével (...) türes óráit itt töltheti el legelődelhetőbben azon vele rokonszenvű, vele egyszerű társak és vidor barátok közt, kikkel bizalmasan, otthoniasan mulatnia a neki annyira idegen s mindnyájunknak kevés szellemi élvezet nyújtó fővárosban legnagyobb gyönyörére válik. (...) Azok, kik e mulatóhelyen újságot nem olvasnak, nem tekéznek vagy a játszókat nem nézik, többnyire politikai vagy irodalmi dolgokról szoktak egymás közt beszélgetni, (...) faggatják egymást mindenféle szövevényes (captiosus) jog-kérdéssel, s a magyar törvények majd minden szakát nagy tüzzel vitatják meg...” Privorszky idejében esténként zene is volt; egy ideig nem kisebb híresség muzsikált, mint Rózsavölgyi Márk, akinek a kávéháztól való megváltását Vahot így nehezményezi: „... fölötte kár, hogy most már jeles hangszerzőnk, Rózsavölgyi kis zenetársasága nem játszik e helyt, hol azelőtt válogatottabb magyar nóták előadásával lelkesítő hatást eszközölt.”

1847-től már nem Pillvax, hanem volt főpincére, a győri születésű Fillinger János a bérlő. Valójában ő volt Petőfiék, a forradalom kávésa. Meg is bűnhődött érte szegény keservesen. A szabadságharc bukása után az állandó rendőri zaklatások miatt ott kellett hagynia a Pillvaxot (ekkor már így volt olvasható a név a cégéren), a Sebestyén téren bérelt egy kis kávéházat. Bár a rendőrség továbbra is szemmel tartotta, sőt egyszer bosszúból vagy figyelmeztetésképpen szét is verte az üzletét, a fiatalág továbbra is nála találkozott. 1868-ban halt meg: nagy szegény, hogy nem tudni, hol (volt) a sírja. Alakját Dalma Győző, Kónyi Manó és néhány további emlékező tiszteltetéssel és szeretettel idézte fel, de ez nem változtat azon a tényen, hogy nem az ő neve vált fogalomná.

■ SALY NOÉMI

► **Az ünnepi megemlékezések általában március 15-e történéseit elevenítik fel, kevesebb figyelmet kapnak a későbbiek, a szabadságharc katonai vonatkozásai. Holott a honvédseregben sok neves és névtelen – különböző foglalkozású, családi hátterű, vagyoni helyzetű, vallású, nemzetiségű – katonának küzdött hősiessé gyalog, lóháton, szuronnal vagy ágyúval harzáért és a szabadságért. Az alábbi írásban a szabadságharc egy-egy hadászati, harcászati vonatkozásáról esik szó.**

Magyarország 1848 szeptemberétől korlátozott háborút viselt a támadó Horvátország, október végétől pedig Ausztria ellen. A korlátozott háborúban a harcok addig folytak, amíg nem teljesül a kitért katonai és politikai cél. A magyar

politika nem a Habsburg Birodalomtól való elszakadást szorgalmazta, hanem békés körülményeket szándékozott biztosítani az 1848 áprilisában megkezdett átalakulás folytatásához. A magyar elközelítésekkel szemben az osztrákok a megsemmisítő háború mellett foglaltak állást, azaz teljes vereséget kívántak mérni az ellenségre úgy, hogy az már ne tudjon védekezni.

Egy háború típusát mindig az erősebb fél szándékai határozzák meg, ezért a szabadságharcban Magyarországnak is ez utóbbi formát kellett alkalmaznia a mielőbbi béke érdekében. 1849 áprilisára kiderült, hogy Ausztria rövid távon nem tudja tartani a teljes megsemmisítés politikáját, mert nincsenek meg hozzá a kellő erőforrásai. Így érthettek el a ma-

gyarok stratégiai sikereket, például a horvát hadsereg támadásának megállítását 1848 szeptemberében.

Egy-egy csata során a katonák fegyverzete és a csapatok kiképzettsége határozta meg az ütközet megvívásának módját, más szóval a harcászatot. A ’48-as szabadságharc csatáiban – a kor haditechnikájára jellemzően – nemcsak a lovasságnak és a tüzérségnek, hanem a gyalogságnak is nagy szerepe volt, mégpedig mindkét oldalon. A magyar gyalogság a lovasság támadásával szemben gyakran alkalmazta a zárt négyszögbe való fejlődést. Ez a forma négy négyes soros arcvonalat jelentett, ezer-ezerkétszáz fővel, elvileg kétszázötven-háromszáz löveggel és ugyanennyi szuronnal. A lovasság zárt kötelékbe fejlődve minden

fegyvernem ellen bevethető volt. A gyalogság ellen a cél az volt, hogy betörjenek a négyszögbe, és egyéni harcra kényszerítsék a gyalogosokat. A négyszöget sikeresen alkalmazták honvédeink például az április 26-i komáromi csatában a nehézlövasság rohamával szemben.

A magyar huszárság nem volt könnyű helyzetben, amikor az ellenfél nehézlövasságával kellett megütköznie, hiszen annak sokkal nagyobb volt a lököereje. Ám ennek ellenére is tudtak sikert aratni: például 1849. július 2-án sikeresen szúrroham zajlott le Komáromnál.

A tüzérség minden fegyvernemet sikeresen tudott támadni, de közelharcban nem volt esélye. Emiatt rendelkeztek a tüzérek mellé lovasságból álló lövegfedezetet. Ha azonban nem hangolták kel-

lőképpen össze a támadást, és túlzottan előrementek az ütegek, akkor könnyen az ellenség kezére juthattak. Így volt ez az utóbb említett komáromi csatában is.

A magyar honvédseregnek – bármennyire igyekezett is hősiessé küzdeni – a csaták hevében nem mindig sikerült betartania a tapasztalatra és a taktikára épített harcászati elveket. Arról nem is beszélve, hogy honvédeink harcászati képzettsége jóval gyengébb volt a császári és az orosz haderőkénél. Emellett olykor szervezeti hiányosságok is nehezítették a győzelemhez vezető utat. Mindezek azonban nem kisebbítik a honvédsereg érdemeit, azt, hogy honvédeink bátran helytálltak a szabadságharcban.

■ SZÉCHENYI MAGDOLNA történelem szakos egyetemi hallgató

Hadászat, harcászat a szabadságharcban

És lőn átvilágítás?

„Ítéld meg, Istenem...”

Az *Evangelikus Élet* szerkesztőségében már hosszú hetekkel ezelőtt megfogalmazódott az a szándék, hogy a mai lapszám fókuszába az egyházi átvilágítás kérdése kerüljön. Az egyházi év ritmusa kínálta ezt a lehetőséget, hiszen bőjt 5. vasárnapja a *Judica* nevet viseli, amely azt jelenti: „Ítéld meg.” A névadó bevezető zsoltár így kezdődik: „Ítéld meg, Istenem, és ments meg engem, mert te vagy oltalmazó Istenem.” (Zsolt 43.1.2; Agenda szerinti fordítás)

Az akkori elképzelések értelmében egy átvilágítóbíróval készült volna egy beszélgetés, amelyben bizonyára szóba került volna az evangélikus egyház történelmi félmúltja, benne a lelkészeknek és a világi tisztviselőknek az elmúlt rendszerben vállalt szerepe. Véltelen sokan vagyunk azon az állásponton, hogy alaposabban meg kell ismernünk azokat a kutyanehékat, amelyeket elsősorban a Gondviselő jóvoltából immár magunk mögött tudhatunk. Számos alkalommal idéztük József Attila szállóigészerű mondatát: „...a múltat be kell vallani” (A *Dunánál*). Vártuk, hogy megizmosodnak azok a korábbi tétova kísérletek, amelyek az egyháznak a proletárdiktatúra idején betöltött szerepét próbálták feldolgozni.

Higgadt múltfeltárást és józan elemzéseket szeretnénk volna, ám hirtelen napvilágra kerültek olyan listák, amelyek szerint számos egyházi ember együttműködött a kommunista titkosszolgálatokkal. Hiába megy közhelyszámba, újra és újra el kell mondani, hogy ezek a közlemények mind jogi, mind erkölcsi szempontból ezer sebből véreznek. Ám az amúgy is manipulált közvéleménynek – és valószínűleg a komoly gazdasági és társadalmi gondokat észlelő kormányoknak – alighanem ilyen zavaros ügyekre van szüksége. Spiciliskedő papokról és ügynök püspökökről, a titkosszolgálattal készségesen együttműködő világi vezetőkről szólnak a selektív híradások. „Az egyházak jelentették a titkosszolgálat sikerágazatát”, olvashattuk szalagcímkékben. Ami még ennél is visszatásztóbb: sok híradás azt a látszatot igyeke-

zett kelteni, hogy a lelkészek a gyónási titkot megsértve saját híveikről körmöltek jelentéseket. Sokak szerint a jelenlegi hatalomnak áll leginkább érdekében az egyházak hitelét súlyosan romboló ma-zsoláztatás az úgynevezett ügynöklistákban. Az már önmagában is mélységesen erkölcstelen, hogy az – állítólagosan vagy ténylegesen – beszervezett ügynököt nevé nyilvánosságra hozzák, ám az ő életüket feldúló tartótisztek és a jelentéseket megrendelőik mindmáig a homályban maradnak. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy számos iratot tudatosan megsemmisítettek vagy manipuláltak. Tudni kell azt is, hogy milyen kártékony tevékenységet fejtett ki az Állami Egyházügyi Hivatal.

Mit lehet tenni? A jogszerűtlen és erkölcstelen eljárások ellen fel lehet emelni a szavunkat. Érvényesíteni kell az ártatlanság védelmét is. Indokolt, hogy az érintettek megszólaljanak. Örömmel nyugtázhajuk egyházunk országos elnökségének e tárgyban tett nyilatkozatát. Ám ez kevés. Nem célszerű állandó defenzívában lenni, mert a végén úgy járunk, mint a vívó, aki addig hátrál, amíg le nem fut a pástról. Ma – közkeletű szóval élve – a „re-aktív” magatartást a „pro-aktív” válthatja fel.

Judica vasárnapjának jegyében még ennél is többet tehetünk: önvizsgálatot tarthatunk. Nem az erre választott vagy éppen önjelölt ítések és átvilágítóbírák, hanem az élő Isten színe előtt kell megállnunk. Ebben az összefüggésben is megrendítő az az ige, amelyről Judica vasárnapján szólnak az ige hirdetések szerte az országban. Az elesésben népével osztozó Mózes könyörög bűnbocsánatért. A mai ünnep *kollektá* imádságában is azért imádkozunk, „hogy elnyerjük bűneink bocsánatát, és új életben járjunk”.

Egyházunk népe csak úgy tud szembesülni múltjával, ha ezt nem külső kényszerre, hanem belső indítatásból, az élő Isten színe előtt teszi. Ha nem engedjük, hogy a *Mozgó Világ* vagy a *Heti Világgazdaság* diktálja számunkra a tem-

pót, hanem azzal próbálunk lépést tartani, aki egyenként és közösségekben is követésére hív minket.

Gyalázatos eszközökkel él az egykori hálózat? Igen. Sok a hazugság és a rágalom? Bizonyára. Mindez azonban nem adhat felmentést az alól, hogy feladatunk „rendezni végre közös dolgainkat”.

Az elmúlt napok listái és dokumentumgyűjteményei felszínre hozták azt, hogy milyen sokan éltek és élnek közösségeinkben irgalmatlanul nehéz terhekkel. Mindaddig azt gondolták, hogy azokat a titkokat nem szabad ma sem elmondani. Hallgatva egy-egy nyilvános vagy személyes beszámólót, testvéri módon csak azt tudom kérdezni: Miért nem osztottátok ezt meg eddig velünk?! Nem lett volna könnyebb nektek is letenni ezeket a mázsás terheket? Nem kellene-e higgadt módon kinek-kinek elmondania a maga történetét? Sikerületlen és sajnos megvalósult beszervezésekről. Szóbeli és írásbeli jelentésekről. Olyan bűnökről, amelyeket még kartotékadat sem őriz. Hozzátevé azt, amit a gyónás keretében újra és újra elmondhatunk: „vallom (...), bánom (...), megbocsátottam...”

Még nem késő szólni ezekről. Mai lapszámunkkal talán egy folyamat kezdődik el, és egyre többen lesznek, akik akarunk és tudnak a múltról beszélni. „Beszélj el fiaidnak...” – így hangzott a zsidóság egyik legfőbb kommunikációs alapelve. Nekünk is erre kellene törekedniünk.

A vádlottak padjára kerültek az egyházak? Nem hiszem. Közülünk néme-liek az ítésszerepében tetszeleghetnek? Isten őrizz! Ehelyett azok lehetünk, amire mandátumot kaptunk: tanúk. A szemtanú hitelességével elmondhatjuk azt, amit láttunk és amit átélünk, valamint tanúsíthatunk arról az Úrról, aki kegyelmet és bűnbocsánatot, feloldozást és új életet ajándékozik.

Nézzünk a keresztre! Függetlenül szá-ra ezt mondja: „Ítéld meg, Istenem!” Vízszintes szára erre biztat: „Beszélj el fiaidnak!”

■ FABINY TAMÁS

Nem tudták beszervezni...

► **„Lezártlan múltunk súlyos teherként nehezedik egyházunkra. Áldásos lenne, ha őszintén tudnánk szembenézni ezzel a lezártlan múlttal, mégpedig a tiszta újrakezdés érdekében. Én nem török pálcát azok felett, akik hibáztak, és engedtek az ígéreteknek vagy éppen a fenyegetésnek. Nem lenne jó, ha bárki megbélyegzetté válna. Főképp nálunk, az egyházban van helye a bűnbánat utáni megbocsátásnak. Inkább annak a módját kellene megtalálni, hogy valahol, valahogyan letehessek az érintettek ezt a lelkükre nehezítő terhet”** – mondta **Smidélisz Zoltán** nemespátró-gyékesi lelkész, püspökhelyettes, akit teológus korában megpróbáltak ígérettel és fenyegetéssel beszervezni, de aki – ahogy mondta: Isten kegyelméből – ellene tudott állni a kísérletnek.

– 1980 tavaszán, második évfolyamos teológus koromban történtek mindezek – kezdte felidézni az eseményeket Smidélisz Zoltán. – Akkor már családos ember voltam, és hogy ne kelljen tandíjat fizetnem, sofőrként dolgoztam a teológián. Egy reggel éppen oda igyekeztem trolibuszsal, amikor a megállóban megszólított egy férfi. Megmutatta az igazolványát, emlékszem, százados volt. Néhány mondatával elárulta, hogy mindent tud rólam, a szüleimről, családtagjaimról, Répcelakról, ahol édesapám lelkész volt, a tevékenységemről... Először egy öngyilkosságról érdeklődött, amely két hónappal korábban történt a teoló-

ról, hogy az előző vasárnap autóval elütöttem egy őzet. Igaz, hogy a tetemet leadtam az illetékes vadászársaságnak, de érzékeltette, hogy emiatt mégis megüthetem a bokámat. Ezek ellenére közöltem vele, hogy nem vállalom a nekem szánt szerepet. Ezután jött elő azzal, ami valóban megrémített. Történt, hogy az Üllői úti székházunkból eltűnt kétszáz ezer forint. A százados természetesen erről is tudott, és azzal vádolt meg, hogy mint a teológia sofőre én bejáratos vagyok a székházba, és minden bizonyonnyal én loptam el ezt az összeget. Ha kell – mondta –, ujjlenyomatot is fog találni, és akkor több évre börtönben találhatom magamat. Ekkor kezdtem igazán félni, mert rájöttem, hogy ők valóban bármit megtehetnek velem. Ennek ellenére ismét nemet mondtam, és azt kértem, hogy most fejezzük be a beszélgetést, szeretnék elmenni. Ő – meglehetősen erőszakosan – arra próbált rávenni, hogy telefonon továbbra is tartsuk egymással a kapcsolatot. Arra még figyelmeztetett, hogy a telefonomat lehallgatják.

– Hova ment ezután? Elmondta-e valakinek a történeteket? Tudott-e valakitől segítséget kérni?

– Először *Benczúr Laci* bácsihoz mentem, akiben feltétlenül megbíztam, és neki mindent elmondtam. Ő – mint később kiderült – nagyon bölcs tanácsot adott. Azt mondta, hogy haladéktalanul keressem meg *Káldy Zoltánt*, és mondjak el neki őszintén mindent. Ezt tettem, a püspök már másnap este fogadott. Különleges hangulata volt ennek a beszélgetésnek, amelynek a végén *Káldy Zoltán* megköszönte, hogy őszinte voltam hozzá. Azt mondta, hogy ebben az esetben csak ő tud segíteni, senki más, és megígérte, hogy eljár az érdekemben. Nem tudom, hogy ő mit tett, de ezután többé nem találkoztam a századosal, telefonon sem kerestem soha. Ennek ellenére még hosszú ideig megjedtem minden telefoncsevegéstől...

– Az azóta eltelt idő távlatából hogyan gondol vissza az akkor történetekre?

– Legfőképpen Istennek adok hálát, hogy megmutatta a kiutat ebből a csapdából. Nem akartam ezt az élményt megtartani magamnak, elmondtam tanulságként azoknak, akikben megbíztam, hogy vigyázzanak, mert ebben a sátni rendszerben egy ilyen helyzet ember életet tehet tönkre. Példaként előttem van gyülekezeti ifjúságunk akkoriiban oszlopos tagja, akit éppen a mi megfigyelésünkre szervezték be. Ebből a csapdahelyzetből ő nem tudott kibújni, de a lelkiismerete sem bírta el ezt a terhet, és később a pszichiátrián kötött ki...

■ K. M.

Ügynöklista

Amióta ismét az ügynöklistákat emlegetik vagy emlegettetik napról napra képmutatató módon azok, akik jól tudják, tudhatják, hogy a megsemmisítések és „kimazsolázások” után mi maradhatott meg az eredeti dokumentumokból, és hogy milyen kiegészítésekkel látható el az elrejtett iratok, rossz érzésem támad. Mégpedig azért, mert az ügynöki múlt ugyanolyan egyszemélyes bűn, mint annyi sok másik korábban. Már csak arra jó, hogy az erkölcsi tartást saját maguktól meg megkövetelők és saját magukon is számon kérők egymásnak ugrasszák. Akiknek nem bűn a másik bemocskolása, sőt titokban érdemnek tartják, azok egy vállrándítással ügyis túlteszik magukat a dolgokon, ők ettől már nem változnak meg.

Nem hogy nyugodni két régi történet. Mindkettő 1956-ban esett meg, és mindkettőnek részese volt édesapánk, aki egy Pest melletti falu evangélikus lelkészeként szolgált.

Közvetlenül a forradalom után édesapánkat a korábban Államvédelmi Hatóságnak nevezett szervezet tisztje próbálta – az otthonunkban vallatva őt – beugratni a tőlük megszokott hazugsággal: a tiszt szerint a katolikus plébános azt mondta róla, hogy fegyverrel látta. Ez a „kedves” tiszt nem tudta, hogy a mi falunkban nem volt vallásháború. Édes-

apám annyira tisztelte és becsülte katolikus kollégáját, hogy nyugodtan mondhatta vallatójának: „Ilyet a plébános úr nem mondhatott, mert ez nem igaz.” Ugyanezt játszották el a plébánossal is. Mint később megtudtuk, ő is azonnal észrevette, hogy ez a legaljasabb csapda. Mivel tudta, hogy lelkésztestvérsége is inkább életét adná az igazságot, nyugodtan tudta ő is azt mondani, hogy az ÁVH-s tiszt hazudik. Gondoljanak csak bele: ha bármelyikük beugrott volna, mindketten elvesztek!

Mi lehet a megoldás a mai helyzetben, akkor, amikor ugyan sajnos sokszor nem tudjuk egymásért tüzbe tenni a kezünket, de jeleznünk kell, hogy észrevetjük az egymásnak ugrasztás aljas szándékát? A megoldást a második történet mutatja meg.

Akkor történt az eset, amikor falunkat – már Budapest elfoglalása után – lerohanták az orosz csapatok. Ezek voltak a forradalom utolsó napjai. A falu elfoglalásakor szomszédaink is a mi pincéinkben találtak menedéket. Az egyik nyugodtabb órában a férfiak édesapánkkal fölmentek a lakásunkba a Szabad Európa Rádiót hallgatni, és nekem, gyermeknek is megengedték, hogy velük menjek. A rádióban a híreket megszakítva elkezdtek bementeni településenként és utcánként a besúgókat nevéit. Köztük az egyik szomszédun-

két is, aki ott ült velünk együtt. Amikor elhangzott a neve, fel pattant, és felajánlotta édesapámnak, hogy családostul (két kiskorú gyermekével és feleségével együtt) azonnal távoznak. Mivel édesapám tudta, hogy nincs olyan biztonságos hely, ahová menekülhetnének, a következőket válaszolta: „Hová tudna menni ilyenkor? Nyugodtan maradhatnak! Mit gondol, nem tudtuk ezt eddig is?”

Kellene már húzni egy vonalat. A listákat nyilvánossá kell tenni, de mai állapotuk szerint kell kezelni őket! A megtörtént dolgokon változtatni ügyis csak újabb hazugságokkal lehet. Tudjuk nagyjából, hogy kik voltak az ügynökök, azt is tudjuk, hogy mit tettek, de a megcsönkített és az egymásnak ugrasztás szándékának megfelelően kellőképpen átalakított újabb listák miatt ne vesszünk már össze, hiszen ez a megosztást szolgálja, és a megosztókat erősíti! Inkább azon munkálkodjunk, hogy mostantól felelőssé tudjuk tenni vezetőinket és politikusainkat mai és holnap tetteikért és azok következményeier. Ászerint mérlegelve – párthovatartozástól függetlenül –, hogy ki az, aki legalább szegyelet a múltját, és önként lemond minden közszerepléséről, valamint hogy ki él ezért az országért, és ki él ebből az országból!

■ BÉKÉS TAMÁS

FOTO: BARTA IMRE

Nyilatkozat

A letűnt magyarországi kommunista-szocialista rendszer az egyházakat, „a klerikális reakciót” az egyik legveszélyesebb ellenségének tekintette. 1948 után elvetették egyházi intézményeinket, iskoláinkat, korlátozták az egyház hitéleti, kulturális és szociális-diakóniai működését. A papság rendszeres zaklatása, ellenőrzése magába foglalta, hogy fenyegetésekkel, megfélemlítéssel, ígéretésekkel, zsarolással számos egyházi embert kényszerítettek arra, hogy együttműködjön az Állami Egyházi Hivatallal és a titkosszolgálatokkal.

A Lutheránus Világszövetség genfi központja 1980-ban nemzetközi nyílt pályázat nyerteseként hívott meg a Tanulmányi Osztály szociálétikai kérdésekkel foglalkozó munkatársának családommal együtt. Feladatomból volt nemzetközi teológiai tanulmányi programokat, konferenciákat szervezni, elsősorban a tag-egyházak teológiai képzési intézményeinek közreműködésével. Ebben a beosztásban is, mint minden más munkahelyen, rendszeresen tájékoztatom kellett felettes egyházi vezetőimet. A Magyarországi Evangélikus Egyház ebben az időben hívta meg a világszövetséget, hogy tartsa nagygyűlését 1984-ben Budapesten. Genfi tevékenységem állami engedélyezésének feltétele volt a nagygyűlés előkészületeiről szóló beszámoló. Többszörös nyomásra adtam írásba, hogy ezt a feladatot teljesítem. Személyek megfigyelésére azonban soha nem vállalkoztam.

Felhárítónak tartom, hogy azok felelőssége és neve, akik évtizedekig zaklatták az egyházakat, homályban maradhat, a megszaroltak, kihasznláltak viszont a nyilvánosság elé kerülhetnek a különböző, sokban kétes listák közreadásával. A ma megjelent listával kapcsolatban személyiségi jogi védelmi lépéseket fogok tenni.

2005. február 27.

A nyilatkozat megjelenése után volt olyan újság, amelyik a szöveg leközlése helyett kiragadott idézetekkel, logikai csúsztatásokkal hamis képet festett. A névtelenül megjelent lista, az aláírás nélküli cikk arra enged következtetni, hogy politikai érdekek az egyházak lejáratására törekednek. Szomorú, hogy mai demokratikus rendünkben kiszolgáltatott helyzetben vagyunk a sajtóval szemben.

2005. március 7.

■ DR. HARMATI BÉLA nyugalmazott püspök

Listák

Valójában meghökkentő – ha még képesek vagyunk bármin meglepődni –, hogy jogállamban ez lehetséges. Persze így indult a rendszerváltozást követő polgári demokratikus átalakulás, és ezt a tehermentelt hordozóvá évtizede. Egy állítólag sokezer csapat tagjai – a belügyiek hálózati személyei – közül néhány százat listáztak maguk az elnyomók, és átadták a leköszönő miniszterelnöknek, ő pedig továbbította hivatalba lépő utódjának. A lista ettől kezdve önálló életet élt, és most egy névtelen személy által az interneten nyilvánosságot kapott, megbélyegezve – bizonyíték nélkül – a rajta szereplőket.

Bár mindenki egyetért a jogszerűtlen, etikátlan eljárás elítélésében, mégis – érthető módon – felmerül a kérdés: igaz-e az állítás vagy sem? De hát éppen ez a csapda: dokumentumok nélkül nem szabad embereket hírbe hozni.

Sajnos jogosan fedezhetjük fel az ügyben az egyház lejáratásának a szándékát is, hiszen a lista egynevede egy-

házi személyiségekről szól; holott nyilván nem ez az egész populációt jellemző arány. A pártállamban a pártszervezetek gyakorolták a hatalmat, és – ugyebár – az egyházakban nem volt párt-szervezet; talán ezért is kell az elnyomás biztonsági szelepet jelentő belügyi kapcsolatokat hangsúlyozni. De ettől még az egyházak nem az elnyomókhoz, hanem az elnyomottakhoz tartoztak. Ez az akció is szomorú bizonyíték erre. Igazságtalan és ízléstelen a lelkészek elleni támadás.

Egyházi elnökségünk nyilatkozata – főként pedig két eleme – jó visszhangot keltett: a bocsánatkérés, amennyiben a szenvedők szenvedést is okoztak, illetve az egyházat érintő vonatkozások feltárására való készség, egy felállítandó, szakértőkből álló bizottság révén. Ami természetesen nem jelent semmiféle szankcionálást.

Talán mégis lehet őszinte katarzis, bűnbánat és bűnbocsánat.

■ FRENKL RÓBERT

Nyilatkozat

Nem minden szomorúság és fájdalom nélkül, ugyanakkor megfoghatóan nyugalommal olvastam a nevetem az interneten nyilvánosságra hozott, semmilyen hivatalos személy és szerv által hitelesnek nem minősített „ügynöklistán”. Így módomban áll az igazságot ismertetni.

Többszöri sikertelen kísérlet után, talán 1983-ban egy útlevelekérelem visszattartása következtében találtak meg a Belügyminisztérium „illetékesei”. Megígérték velem, hogy ha az állambiztonságot fenyegető vagy az egyház és az állam közötti jó viszonyt veszélyeztető jelenséget észlelek, akkor szólok. Az útlevelem aznap készen volt...

Ilyen jelenség nem volt, nem volt miről jelentést tenni. Hivatalomnál fogva – és ez semmiképpen nem az országos pénztárosi munkámmal volt kapcsolatban – bizonyos ügyekben mégis találkoznom kellett az állambiztonsági szolgálat képviselőivel (például az LVSZ budapesti nagygyűlése, koszorúzás Ordass Lajos püspök sírjánál, Káldy Zoltán püspök temetése).

A beszélgetések során jóval több információt kaptam, mint amennyit tölem hallhattak, személyekről soha nem is érdeklődtek.

Soha senkinek nem ártottam, most

mégis őszintén bánom, hogy egy porzsem vagyok abban a sárban, amelyet az ügy kapcsán bizonyos körök kéjelegve az egyházakra dobálnak. Megkövettem azokat, akiket a listán való szerepléssel megbántottam és megbotránkoztattam. Bízom abban, hogy hosszú egyházi szolgálatom megítélésében nem a fentiek, hanem a gyülekezetekért és a lelkészekért végzett munka játszik döntő szerepet.

Megnyugvásomra azonban a Déli Evangélikus Egyházkerület megyei elnökségeinek 2005. március 4-i, valamint az egyházkerület 2005. április 15-i presbitériumi ülésén felajánlom lemondásomat egyházkerületi felügyelői tiszté-gemről, mert sem a Magyarországi Evangélikus Egyház, sem az általam nagyon szeretett Déli Egyházkerület, sem Gáncs Péter püspök terhére lenni semmiképpen nem szeretnék.

Hálás vagyok az utóbbi napokban nyilvánított bizalomért, szeretetért és a vigasztaló szavakért, melyeket telefonon kaptam.

Úgy érzem, ennyi tartozik a nyilvánosságra, a többi kettőnk dolga. Az Úristen és az enyém!

Budapest, 2005. március 3.

■ SZEMEREI ZOLTÁN egyházkerületi felügyelő

Júdasok az egyházban?

Beszélgetés Szabó Gyula mezőörsi plébánossal

Akik az üldözés nehéz keresztjét hordozzák, és akik a magyar egyház valódi helyzetének jogos tanúi, azokat ma figyelme sem méltatják. Mit gondolt volna az a keresztény, aki a Circus Maximus arénájában az oroszlánok előtt állt, ha felnéz a császári trónra, és ott Szent Pétert Nérvál egy barátságos beszélgetés közben látja, miközben ő vértanúhalált hal? (Adriányi Gábor)

– Közel két évtizede ismerjük egymást, és ahányszor találkozunk, mindig vidámnak látlak, pedig az az ügy, amelybe beleástad magad – az egyház közelmúltjának a feltárása –, korántsem egyszerű. Mik voltak a vállalkozásod előzményei?

– Egykori szolgálati helyemen, egy dunántúli városban a 80-as évek végén több lelki kisközösséget is alapítottunk. Az öröm mellé viszont keserűség is társult. Családokat fenyegettek meg ezért elbocsátással, azzal, hogy megnehezítik gyermekeik továbbtanulását... A templomból kijövő gyerekeket lefilmezték, beépített emberekkel figyeltették a közösséget; a megfigyelést végzők egyike ma vezető pozíciót tölt be a városban. Kapcsolatba kerülünk akkoriban a családsegítő központtal: azzal kerestek meg bennünket, hogy jó lenne, ha együtt dolgoznánk. Mint később kiderült, ez az állam által előre kitervelt cselszövés volt. Egy hölgy került hozzánk a központból, akinek az volt a feladata, hogy belülről robbantsa szét a közösséget. A miseken rendszeresen ültek olyan emberek, akik a megfelelő helyen beszámoltak a prédikációról, érdekes módon kicsit szelektíven, rosszindulatúan. Titkos megbízottak figyelték. A szobámat, a telefonomat lehallgatták, a leveleket felbontották...

– Ez a múlt. De aztán viszonylag gyorsan összeomlott a diktatúra, és jött a rendszerváltozásnak nevezett időszak. Gondolom, ekkoriban fogalmazódott meg benned, hogy szükség lenne a múlttal való szembenézésre.

– Igen, mivel szerettem volna nagyon komolyan hozzájárulni a rendszerváltozás folyamatához. Azt gondoltam, hogy tisztába kellene jönnünk a múltunkkal, és nemcsak szűk körben, hanem a nagyobb egyházban is. Nagy várakozásaink voltak a rendszerváltozás küszöbén e tekintetben is. Ma azonban azt kell mondanunk, hogy bizonyos értelemben elvesztegetett tizennégy esztendő tudunk a hátunk mögött.

– Ez indított arra, hogy kezdetekre vegyék a múlt feltárását?

– Nem csak ez. Nagyon nehéz volt feldolgozni lelkileg, hogy új lehetőségek nyílnak számunkra, ugyanakkor a régi embe-ekkel nem lehet megszólítani a társadalmat. A régi beidegződések sokáig működnek. Akkor kezdődött el ezt a kutatómunkát, amikor kiderült, hogy a kispapokat, a híveket azzal próbálják „etetni”, hogy az elmúlt rendszerben ők, a békepapok, a beépített emberek, az egyházat megsemmisíteni akaró ateista állam kiszolgálói voltak azok, akik megmentették az egyházat. Ezt nagyon veszélyes dolognak tartom. Ez ugyanis nem más, mint történelemhamisítás. Holott a történet nagyon egyszerű: csak önmagukat akarják igazolni...

– Az te kell szögeznünk, hogy általában beszélgetünk a történelmi egyházakról. Amit említesz, a nagypolitikában is hasonlóan történik: valakiről kiderül, hogy ügynök volt, majd megtudjuk: amit tett, azért tette, hogy megmentsen minket. És ez hihető is...

– En azt gondolom, hogy az egyháznak szabadnak, zsarolhatatlannak kell lennie. Meg kell tisztulnia belülről. Ehhez szeretnénk hozzásegíteni a munkánkkal. Ugyanakkor nagyon nagy tapintattal dolgozunk. Látjuk azt, hogy ember és ember között óriási különbségek voltak: nem lehet összehasonlítani annak az embernek a szerencsétlen sorsát, akit bebörtönöztek, megfenyegettek, megverték, kényszerítettek, zsaroltak, annak az embernek a tevékenységével, aki esetleg karriervágyból szolgálta ki az államhatalmat saját egyháza ellenében.

– Csalódás volt számotokra, amikor az egyház kimaradt az átvilágításra kötelezettek köréből?

– Tulajdonképpen a törvény lehetővé tette, és ma is lehetővé teszi az átvilágítást. Nagyon fontos lett volna, hogy az egyház jó példával járjon elől a magyar társadalom többi szegmense számára azzal, hogy a múltját feltárja, megvallja, rendezi, és úgy megy tovább. Ezzel az egyházzal nem lehetne zsarolni, semmiféle politikai célra nem lehetne felhasználni. Így pedig az az érzésünk sokszor, hogy a hatalom kormányoktól függetlenül mindig nagy kísértést érez arra, hogy a kézben tartható egyházi vezetőket felhasználja a saját céljaira.

– Nem rejti ez magában az egyházszakadás veszélyét?

– Az egyháznak sokszor voltak mélypontjai és hullámhegyei. De azt hiszem, hogy a bűnbánattartás akkora erő, hogy képes megújítani az egyházat. Másrészt az emberi közösség mindig az emberi gyengeségre épül, és nem az elvárásokra. Olyan értelemben a gyengeségre, hogy ha az ember képes a saját gyengéit beismerni, és azt őszintén megbánni, az hatalmas erőt jelent, és a legnagyobb tiszteletet váltja ki az elkötelezett keresztényekből.

– Ez nem csak egy álom? Mert nálunk az utóbbi időben az szegényült meg, aki bűnbánatot tartott!

– Ez is előfordulhat. De ismét hangsúlyozom, hogy ezt a munkát elsősorban a tanúságtevőkre akarjuk építeni, azokra a méltatlanul elfeledett és megalázott emberekre, akik az egész életüket Krisztus szolgálatának szentelték. Ennek ellenére nem ők ma a példaképek sem a társadalomban, sem az egyházban, hanem azok, akik egy kicsit önmagukat mentve, egy kicsit diplomát játszva, politikai módon, sokszor önis érdekeltől vezérelve éltek. Mi hisszük, hogy tiszta jövőt csak tiszta példaképekre alapozva lehet felépíteni.

– Nem ért még az a vád, hogy ti éppúgy eláruljátok egyházatokat, mint egykor az ügynökök?

– Ez a vád könnyen érhet minket. De semmi közünk nincsen az aktuális kormányok szándékaihoz. Hiszen az előző kormány alatt meg azt mondhatták volna, hogy a jobboldalt gyengítjük. Mi nem most kezdtük ezt a munkát. A tevékenység-

günknek van egy ritmusa: amikor eljutunk oda, hogy az eredményeinket publikálni lehet, akkor meg tesszük. A rendszert akarjuk bemutatni, és ezen belül az egyházak tevékenységét.

– Hogyan kezdtétek a múltfeltárást, és mi a tervetek a jövőben?

– Két évvel ezelőtt a Magyar Országos Levéltárban az Állami Egyházi Hivatal adatbázisát néztük át. A következő lépés a megyei levéltár anyagának az áttekintése volt. Jó fél éve a történelmi hivatalban is kutatunk. Itt az állambiztonsági szolgálatok iratai közül az egyházakra vonatkozókat tanulmányozzuk egészen a '40-es évek végétől. Már negyven ezer oldalnyi anyagunk van! Most egy dokumentumfilmet szeretnénk készíteni, valamint alapos összefoglaló munkát írni. Ehhez viszont szükségünk lenne még az egykori Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) adattárára is, hiszen a nagy döntéseket ott hozták, a párt politikai bizottságában, központi bizottságában. Sőt ha még precízebb szeretnék lenni, azt kell mondanom, hogy mivel mindent Moszkvából irányítottak, a pártvezetők a direktívákat onnan kapták, ezért ezt a bázist is érdemes lenne kutatni.

FOTÓ: MENYES GYULA

– Mit vársz mindettől egy következmények nélküli országban?

– Egyrészt fontosnak tartom, hogy legyen egy szervezet – esetünkben az egyház –, amelyik nagyon őszintén szembenéz a múltjával. Ma a kollektív felelőtlenség időszakát éljük; jó lenne ennek véget vetni. Másrészt 1990-től igen rossz üzenet volt a társadalom számára az, hogy nem érdemes becsületesnek lenni. Mi azt gondoljuk, hogy óriási erkölcsi hozadékra lehet a munkánknak akkor is, ha adott esetben nem követik személyi változások a múlt feltárását. És itt semmiféle boszorkányüldözésről nincs szó. Arról viszont igen, hogy a bűnbánattartásnak egy nagyon fontos mozzanata a vezeklés. Nyilván nem lehet egyik nap bűnbánatot tartani, és a másik nap ott folytatni, ahol abbahagytuk. Hanem a bűnbánat méltó jeleit kell teremni, a szeretet által vezérelve. Utána egy következő fázisban lehet újabb kérdésekről beszélni.

– Szétzilált társadalomban élünk. Ha előkerülnének a listák, az kegyelemfőjés lenne...

– Ez a veszély biztosan fennáll. De mi nem a személyekre helyezjük a hangsúlyt, hanem a rendszert szeretnénk bemutatni. És a rendszeren belül van felelőssége egy püspöknek, egy papnak, egy civil munkatársnak. Az is lényeges, hogy hidakat építsünk egymás felé ebben a társadalomban. Egy olyan emberrel közösséget tudok vállalni, aki bár a múltban nem mindig tudta megállni a helyét, de végeredményben mégis belátta, hogy hibázott, és bocsánatot kért. Ettől nem kisebb, hanem éppen hogy nagyobb lett az én szememben. A múlt bemutatása révén olyan hidak jönnének létre, olyan szálak szövődnének az emberek között, melyek segítségével valóban egy más világot, egy más társadalmat lehetne felépíteni. Persze lehet, hogy a sajtó nem így fogja kezelni a kérdést. Nagyon szomorú lenne, ha éppen az egyházak ellen használnák fel mindazt, amit mi a nyilvánosság elé tárunk.

– Mi a véleményed arról, hogy Szlovákiában nyilvánosságra hozzák a listákat?

– Ez a veszély Magyarországon is fennáll a készülő törvénnyel kapcsolatban. Veszélyes, ha a múltat úgy tárják fel, hogy listákat hoznak nyilvánosságra. A listáktól még nem fogunk tisztábban látni. Nem az a lényeges tulajdonképpen, hogy ki volt beszerelve, hanem az, hogy hogyan működött a rendszer a mögöttünk hagyott évtizedekben. A szlovákok egyszerű megoldást választottak, de nálunk ezt jó lenne elkerülni. Féltreértés ne essék, én is a teljes nyilvánosságnak vagyok a híve, de a múlttal való szembenézés sokkal többet jelent az ügynöklistán nyilvánosságra hozatalánál. Jó lenne, ha elébe menének a dolgoknak.

– Biztos vagy benne, hogy mindazt, amiről eddig beszélgettünk, éppen egy papnak kell felvállalnia?

– Én tartok attól, hogy a most készülő ügynöktörvény lehetőséget kínál majd arra, hogy olyan emberek is foglalkozzanak a kérdéssel, akik nem szakemberei. Fennáll a veszély, hogy bárki hozzájuthat ezekhez az adatokhoz, aki egy kutatói státust kiküzd magának. Tartok attól is, hogy olyanok fognak az egyházakról írni, akiknek nincs semmiféle lelki kötődésük hozzánk, és felelősséget sem éreznek irántuk. Nagyon jó lenne ennek elébe menni. A felelősségteljes munka viszont tényleg a megújulás lehetőségét szolgálja...

■ MENYES GYULA

Az interjú 2005. január 21-én készült.

Spirituális böjt és soványító kúra

„Jézus Szentlélekkelelve visszatért a Jordántól, és a Lélek indítására a pusztában tartózkodott negyven napon át, miközben kísértette az ördög. Nem evett semmit azokban a napokban” – írja Lukács evangéliuma (Lk 4,1-2). Amikor azután leteltek böjtjének napjai, lélekben megerősödve tért vissza Galileába, tanított a zsinagógákban, gyógyított, és hirdette az evangéliumot.

A böjtölés szertartása azonban ennél sokkal régebbre nyúlik vissza; valószínűleg egyidős az emberiséggel. Hogy spirituális vagy egészségi célból alkalmazták-e előbb, azt ma már nehéz lenne megmondani. A kettő ugyanis legtöbbször elválaszthatatlan volt.

A bor és a nehéz ételek mellőzése

Az ókori görögök társadalmában a hipokratészi iskola azt vallotta, hogy az ember a természettel egybeforrott lény, s ezt az összhangot kell az egészséges életmód és a szabadtéri gyógymódok segítségével fenntartani. Meglepően korszerű felfogás: a 21. században sem lehetne pontosabban megfogalmazni. Hellászan a gyógyuláshoz elengedhetetlenek

Méregtelenít

A böjt manapság újra divatba jött, mivel egyes táplálkozástudósok szerint ellensúlyozza a helytelen táplálkozás (magas cukor-, só-, és zsírtartalmú, rostszegény ételek fogyasztása) következményeit. A méregtelenítés fokozza a szervezet ellenálló képességét és a szellemi erőt. Már heti egy gyümölcs- vagy zöldséglénap is jótékony hatású az egészségre.

tartották a lelki megtisztulást, s ezt mágiikus szertartásokkal, szugesztívóval próbálták elérni. A gyógytemplomok zöld ligetekben emelkedtek, gyógyvízű források közelében.

A beteget először egy gyakorlott orvos-pap fogadta, aki az istenek gyógyerejéről beszélgetett vele. A beteg testét és lelkét szigorú étrenddel, a bor és a nehéz ételek mellőzésével, hashajtással, szertartásos fürdéssel, valamint imádsággal és állatáldozattal készítették elő. Miután a

beteg az utolsó tisztítást, a gyakran ütemes masszázssal kísért fürdőt is megkapta, készen állt a kezelés végső aktusára. Éjszaka, amikor a templomban feküdt, meglátogatta egy pap, aki Aszklépiosz isten alakját öltötte fel, és tanácsot adott neki, hogyan kerülje el a jövőben a betegségeket. Ha még azt is hozzátesszük, hogy e templomok tornacsarnokokkal, stadionokkal, sőt színházakkal egészültek ki, s mindegyiket a legjobb mesterek művészi alkotásaival díszítették, be kell látnunk, hogy a mai wellneszközpontok csak gyenge utánzatai az ókori relaxációs komplexumoknak.

Soványító kúra: napi egy étkezés

A római orvostudomány – bár sokban követte a görög kultúrát, átvette például a megfigyelés módszerét – a tudományos gondolkodáshoz nem sok újat tudott hozzáadni. Kitartottak viszont a „természetes gyógymódok” mellett, rendszeresen alkalmazták a diétát, a masszázst, a testgyakorlatokat és a vízkúrát. Mértékletességet ajánlottak a mindennapi életben, s bizony a vagyonos rómaiakra rá is fért a figyelmeztetés, hogy kerüljék a túlzásokat evésben, ivásban, izgalmakban és a nemi életben. Az érvágás, a hashajtók és a hánytatók alkalmazása népszerű gyógyító eljárás volt: soványító kúrát is rendeltek, ennek idejére napi egyszeri étkezést, masszázst, testgyakorlatokat és kevesebb alvást írtak elő. Egyes betegségeket kiválóan kezelték: vesébántalmaknál vesetisztító italokat adtak, forró fürdőket javasoltak, és szigorúan tiltották a sós és fűszeres ételek fogyasztását. Hasmenésnél koplalást, majd székrekéstől táplálékot írtak elő.

A rómaiak az egészségügyi gondoskodást kiterjesztették a szegényekre is: Kr.

e. 291-ben a Tiberis egyik szigetén rabszolgakórházat létesítettek. Elterjedt orvosság volt például a káposzta. Káposztával táplálták a rabszolgákat, s ha – írta Cato – „a rabszolga beteg, és a káposzta nem gyógyítja meg, akkor meg kell szabadulni tőle, mert pazarlás olyan embereket etetni, akik nem tudnak dolgozni”.

Mindemellett az orvosok gyakran folyomadtak természetfölötti erőkhöz segítségért. Voltak istennők, akik a könnyű szüléshez segítettek a nőket, másokhoz járvány idején fordultak imáikkal, és a görög Aszklépiosz kultuszát Rómában is buzgón ápolták.

Egészség és lelkiállapot

A 10. században működő, buharai származású Avicenna nem csupán a beteg kezelésére szorítkozott, hanem azzal is foglalkozott, hogy miként hat az egészségre a környezet, az éghajlat, a víz és a táplálék, és hogy miként függhet össze a betegség az egyén lelkiállapotával. Azonban az arab orvosok sem bízták magukat csupán a tudásukra; a kórházakban előimádkozók olvastak fel folyamatosan a Koránból, hogy ezzel is gyorsítsák a gyógyulást.

Az itáliai Salernóban (Nápoly közelében fekszik) a 12. században olyan orvosi iskola működött, amely ismét a hipokratészi alapokon nyugodott; pontos és egyszerű tanácsokkal szolgált a kiegyensúlyozott élet elérése érdekében. A gyakorlati egészségügyi rendszabályok egyikét a Regimen sanitatis Salernitanum című költemény így énekei meg: „Minden nap jókor kelj fel reggelente, / Friss vízzel mosd meg kezed és szemed, / Mert üdítőleg hat a szellemedre, / Ha bátran dörzsölöd a testedet...”

Ha az ember mértékkel élvezi a bort, az asszonyokat és a fürdőt, az egészséget

és boldogságot eredményez – állították. Igazuk volt.

Dr. Hugonnai Vilma, az első magyar orvosnő is nagy híve volt a böjtölésnek. A nő mint házióros című, az 1900-as évek végén megjelent munkájában így ír: „Az időleges böjtölés, amely körülbelül egy napig tart, még egyéb különös előnyökkel is jár. A gyomornak teljes kiürülése a szív megerősödését okozza, mert az emésztőszervekből való felszívódás csökken, és kevesebb tápanyag kerül a vérbe. Hány emésztési zavarban szenvedő, túl kövér, ideges és nehézkes emberen segíthetne az ilyen böjtölés! (...) Mozgékonyabb, szellemileg frissebb lesz az ember, sőt vidám is.”

Hamvazószerda, húsvétvasárnap

A spirituális böjt szinte minden nagy világvallásban jelen van, a hívők ma is buzgón gyakorolják. A muzulmánoknak a ramadán hónap folyamán böjtölniük kell: napfelkeltétől napnyugtáig nem szabad enniük, inniük, dohányozniuk. A zsidó vallásúak a bűnbánati és gyásznapokon böjtölnek, és a szigorú előírások alól csak az öregek, a betegek és a kisgyerekek mentesülhetnek.

A keresztények hagyományos böjti időszaka a Krisztus feltámadása előtti negyven nap, amely hamvazószerdától húsvétvasárnapig tart. Hazánkban szokás volt, hogy a zsíros edényeket hamvazószerdán elmosták, és csak húsvétkor vették elő. Húst és zsíros ételeket nem ettek a nagyböjtben, külön edényben olajjal vagy vajjal főztek. Elterjedt böjti ételek voltak a korpából készült savanyú cibereleves, a tejleves, a bableves, a tésztaételek, a sós vízben főtt bab, az olajos káposzta, a főzelékek, az aszalt gyümölcsök, a tojás- és halételek.

■ Összeállította: JÁSDI BEÁTA

A böjtölés célja nem az, hogy Isten elé jussunk, hanem hogy engedjük: ő szólítson meg... A böjt alatt azt az időt, amelyet máskor evéssel töltünk, imádságban és Isten keresésével kell töltönnünk... Rövid böjtlet kezdhetjük. Hagyjunk ki egy étkezést, és ezt az időt fordítsuk imádkozásra és igeolvasásra... A böjtölés nem követelőző. Ne engedjük, hogy kötelesség legyen belőle. A böjtöt Istennek kell kezdeményeznie és fenntartania. Ekkor kiváltság és öröm lesz. A böjtölés az igazi közösség ideje.

► JENNIFER KENNEDY DEAN

Pályázat óvodavezetői állás betöltésére

A pályázatot meghirdető szerv a Szarvas-Ujtemplomi Evangélikus Egyházközség (5540 Szarvas, Szabadság u. 70.).

A meghirdetett munkahely a Vásártéri Napfény Evangélikus Óvoda vezetői állása (5540 Szarvas, Damjanich u. 116.).

Képzési és egyéb feltételek: főiskolai végzettség, 5 éves szakmai gyakorlat, evangélikus vallás, lelkesítő ajánlás, vezetői képességek megléte.

Az állás elfoglalásának ideje: 2005. augusztus 15. A megbízás 6 évi időtartamra szól.

A pályázat benyújtásának határideje az OM-közlönyben való megjelenéstől számított 30 nap. A pályázat elbírálásának határideje: 2005. május 31.

A juttatásokat a közalkalmazotti törvényeknek megfelelően folyósítjuk.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó önéletrajzát, részletes szakmai életrajzát, az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját, valamint szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell a legmagasabb iskolai végzettséget igazoló okirat hiteles másolatát, érvényes erkölcsi bizonyítványt, illetve a pályázó gyűlekezeti lelkészének az ajánlását.

Böjti morzsák más világvallásokból

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül néhány jellegzetességen keresztül mutatjuk be, hogy a böjt – szűkebb értelemben véve mint teljes koplalás, tágabb értelemben véve mint bizonyos ételektől, italoktól, élveztektől, tevékenységtől való tartózkodás – milyen fontos szerepet játszik a nagy világvallásokban. Mégpedig magasabb cél(ok) érdekében.

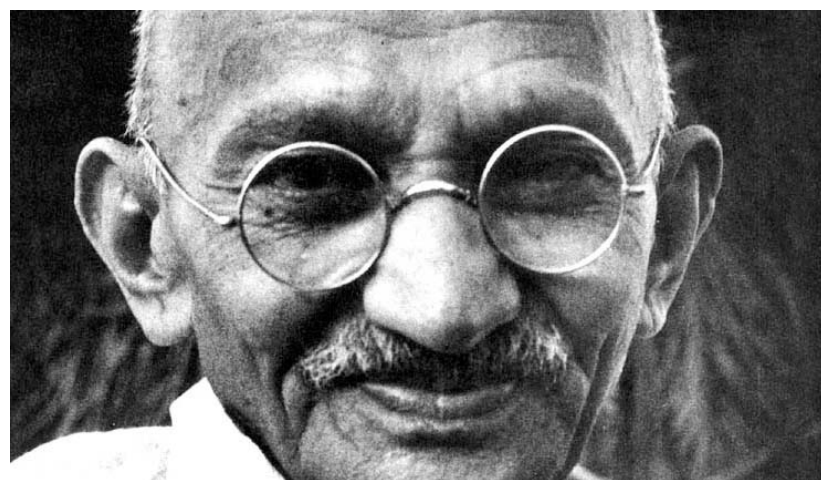
A hinduizmusban korábban minden brahmana – legfelső, papi kasztbeli – ifjú a beavatás (8-12 éves kor) után mestere családjához került tizenkét évre. Ez alatt pedig „tartózkodnia kell a méztől, a hústól, az illatszerektől, a virágfüzerektől, a fűszerektől, a nőktől, a savas ételektől, attól, hogy bármely élőlénynek kárt okozzon. Tilos a testét kenőccsel bekenni, szemére festéket kenni, cipőt viselnie vagy esernyőt hordania. Tartózkodnia kell a vágytól, a haragtól, a mohóságtól, a tánctól, az énektől és a zenétől. Kerülje a szerencsésejtéket, az alapvetően vitakozást, a rágalmozást, a hazugságot, a nők pillantását és érintését, valamint mások megbántását.” Csak mestere felszólítására ehét, s ha ő egész nap nem hívna enni, akkor böjtölnie kell.

Ma már csak igen kevesen tartják be a második két életszakaszra (erdőlakó, teljes lemondás) vonatkozó előírásokat: erdei gyümölcsökön, gyökereken, továbbá koldulásból való élés, teljes odafordulás az isten(i)hez.

A Bhagavad-gítában, a hinduk legismertebb, legnépszerűbb szent könyvében is vannak idevonatkozó utalások, például: „Nem végez jógát az, aki sokat eszik, de az sem, aki folyton koplal: ugyanígy az sem, aki túl sokat alszik vagy virraszt...” (6,16) De hogy ne menjünk messzire, Prabhupáda (1896-1977), a Krisna-tudatú hívők közösségének alapítója így magyaráz: „Túl sokat eszik, aki a test és a lélek együtt tartásához szükséges ételnél többet vesz magához. Semmi szükség arra, hogy az ember húst egyen, hiszen van elég gabonaféle, zöldség, gyümölcs és tej a számára. (...) Akik dohányoznak, alkoholt isznak, húst és olyan ételeket esznek, melyeket előtte nem ajánlottak fel Krsnának, szenvedni fognak bűnös tetteik visszahatásá-

tól, mert csak tisztátalan dolgokat esznek.” Továbbá: „Aki a huszonnégy órából hatnál többet tölt alvással, az kétség-telenül a tudatlanság kötőerejének hatása alatt áll.” De a teljes böjt is hasznos lehet bizonyos napokon, időszakokban.

Mahatma Gandhiról (1869-1948), India függetlenségének atyjáról sokaknak a böjt is eszébe jut. Gandhi 1924-ben, a hindu-muszlim megbékélési kongresszus idején huszonegy napos böjtöt tartott, mégpedig egy muzulmán házában. Így ír erről: „Nem ugrottam vakon a böjtbe. Böven volt részem intellektuálisan a vele járó veszélyekre vonatkozóan. Egyetlen tettemet sem viszem végbe imádság nélkül. (...) A hinduk és mohamedánok vezeklése ne a böjtben, hanem

abban álljon, hogy a helyes útra térjenek. A muzulmán igaz vezeklése az, ha nem táplál szívében gonosz indulatot hindu testvére iránt, és hasonlóképpen, a hindu igaz vezeklése is az, ha nem él benne rosszulindulat muzulmán testvére iránt.” A böjt böven kárpotól: „Itt a legdúsabb szeretetben részesülök. S ez számomra többet jelent a kenyérmél.”

A buddhizmusban a böjtnek nincs olyan kitüntetett helye, mint más világvallásokban. Buddha (kb. Kr. e. 560-480) a hagyomány szerint ezt mondta szigorú böjtje eredménytelenségéről: „... amikor csak kevés, kevés táplálékot vettem magamhoz, egy-egy maroknyi, hol babpépet, hol borsópépet, hol lencsepépet,

testem rendkívül lesoványodott. Karom és lábszárom olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint a nádszál vagy lián szára. Ületem olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint a teve patája. Hátgerincem kiugró csigolyáival olyan lett ettől a szűkös táplálkozástól, mint golyók füzére. Bordáim úgy meredtek ettől a szűkös táplálkozástól, mint rozott ház tetőgerendái meredeznek. Szemüregem mélyén a beesett szemgolyók úgy ültek ettől a szűkös táplálkozástól, mint mély kút fenekén megcsillanó víztükör. Fejbőröm ráncos és aszott lett ettől a szűkös táplálkozástól, ahogyan a száráról levágott tök megráncosodik és összezsugorítja a széltől és a nap hevetől. És amikor a hasamat megtapintottam, a ge-

továbbá a rövidebb-hosszabb böjt célja az önzéstől, a birtoklási vágytól, a helytelen gondolatoktól való megszabadulás, az elmélyülés, a meditáció minél alaposabb gyakorolása – a böjt út a megvilágosodáshoz.

Az iszlámban a böjt hónapja a ramadán, a holdév kilencedik hónapja. Mivel a holdhónapok csak 29-30 naposak, az ideje változik: ilyenkor a korábbi hónapban a 27. napon szállt alá a Korán az égből: „Az elrendelés éjszakája jobb, mint ezer hónap...” (44,3) A böjt ideje napkeltétől napnyugtáig tart: „Egyetek és igitok addig, amíg meg nem különböztetitek hajnalhasadáskor a fehér szálát a feketétől! Aztán tartátok be szigorúan a böjtöt az éjszaka beálltáig!” (2,187) Vagyis napközben még a legkisebb morzsa vagy egyetlen csepp víz is tilos. Ez óriási követelmény, akkor is, ha csak a nappalra vonatkozik. Felmentést csak a gyerekek, az öregek, a betegek, a várandós anyák és az utazók kaphatnak. A betegeknek és az utazóknak azonban egy későbbi időpontban teljesíteniük kell a böjtöt. Arra is van lehetőség, hogy akik képtelenek lennének rá, de nem teszik, azok megváltsák, az ár pedig egy szegény tápláléka. A nappali böjt persze tágabb értelemben is érvényes: kiterjed a dohányzásra, a nemi életre és az illatszerek használatára is.

A böjt célja az iszlámban az, hogy az érzelmei megbabonázásával még jobban figyeljenek Isten/Allah akaratára, jótékonyságot gyakoroljanak a szegényekkel és az éhezőkkel: ilyenkor a korábbi haragosok is sokan kibékülnek. A böjt végét három napig ünneplik: a rokonok, barátok meglátogatják egymást, felkeresik az elhunyt hozzátartozók sírját, új ruhákat vesznek, megajándékozzák a gyermekeket – a legfontosabb azonban a lehetőleg szabad téren tartott, ünnepi ima. Mohamed, az alapító (570-632) ezt mondta a böjti hónapról: „...egy hónap, amelynek kezdete irgalmasság, közepe bocsánat és vége megszabadulás a (pokolt)tűztől.” Végül csak annyit tegyünk hozzá: máshol is jó lenne ezt – az év többi hónapjára is – kiterjeszteni...

■ SZENTPÉTERY PÉTER

Nehéz idők

Nehéz időköt élünk – szoktuk ismételngetni a közhelyet, amikor nem mennek igazán jól a dolgaink. S valóban: sok küszködést, nehézséget látni ország-szerte, sok minden nem a várakozásainknak megfelelően – és még kevésbé a kívánalmaink szerint – alakult az elmúlt időszakban. Ez mind szellemi, mind pedig egzisztenciális értelemben véve nemcsak aggasztó, de olykor fájdalmas is. S még ezt is tetézi az állandó, unalomig ismert, viszolygást keltő közéleti civakodás, a sokszor kicsinyes verbális ökölharc. Ember ember ellen acsarkodik a társadalmi élet szinte minden síkján, meg-megbontva ezzel a magánélet védőburkát is. Családokba férkőzik be az ellentét, testvér fordul testvér ellen, mert kiderül valami, ami addig titok volt, vagy mert nem sikerül konszenzust kialakítani valamilyen fontos (vagy annak vélt) kérdésben.

Pedig pont ilyenkor, a nehézségek idején van igazán nagy szükség egymás megértésére és a testvéri szeretetre. Hiszen mennyivel nehezebb idők is jártak már ezen a földön, hány valóban tragikus eseményen segítette már át az érintetteket a keresztényi megértés, segítőkészség és szeretet! Szinte fel sem fogható, hogy miként lehetett túlélni a gályarabság éveit vagy az üldöztetés, bujkálás időszakát. Voltak, akikre az Úr olyan terhet mért, amelynek már az említésétől is elborzad a ma embere. S ha távolabbra tekintünk a történelem-

ben, több száz év múlva sem láthatunk békét az ellenségeskedés helyett. Fejlődés helyett ismét hanyatlást, megértés és a keresztény értékek megbecsülése helyett ismét pusztítást találunk abban a múlt század közepi időszakban, amikor az is elég volt a meghurcoláshoz, ha valaki nem a kellő lelkesedéssel élte, tapsolta meg az éppen aktuális szónokot. Az pedig magától értetődően első számú ellenségé vált, akiről megsejtették, hogy templomba, gyülekezetbe jár, vagy éppen hittanra járhatja a gyermekeit. S ha e bűnök igazolására netán még tanú is volt – márpedig sokszor akadt egy-egy megfélemlített vagy megszarolt ember –, akár börtön vagy munkatábor is várható az elítélre tisztességes igazságszolgáltatás, tényleges tárgyalás nélkül.

Ám ezeket az időszakokat sem a panaszzel jellemezte. Se szeri, se száma a nehézségek közepette is szilárdan kitartó, a szennyben tisztán maradó, panaszt nem ejtő testvéreinknek. Megemlékezésekben, beszélgetések során, visszaemlékezéseinkben sokszor hallhatunk erről, de ilyenkor is csak ritkán hangzanak el panaszok, még kevésbé gyűlölködő, szitkozódó beszédek. Pedig sokan vannak, akiknek ebbéli jogát – emberi méltósággal mérve – nehéz lenne elvitatni. Mégsem ez a jellemző; sokkal inkább a szelíd, csendes, elfogadó magatartás jellemzi protestáns eleinket, melyben a szenvedő ember Jézusra tekint, és testi-

lelki fájdalmak között vergődve is képes kimondani: „Uram, mi ez a te kínjaidhoz képest?”

Böjten járunk, Jézus szenvedéstörténetének és feltámadásának ünnepéhez közeledünk. Múltból hát a közelgő eseményhez a befelé fordulás; válasszuk a csöndet a harsányság helyett. Hiszen nem kell ahhoz megalázkodnunk, hogy mosolyogva viseljük a nehezebb időszakokat is; nem kell ahhoz megalkuvónak lennünk, hogy ne ordítsunk azonnal, ha joggalanság ér minket, s nem kell árulónak éreznünk magunkat azért, mert nem menetelünk az első sorban a hangadók mellett.

Persze mindez nem jelenti azt, hogy megszabadulhatunk a társadalom jobbítása érdekében kapott mandátumunk által reánk rótt kötelezettségeinktől. Nem hagyhatjuk szó nélkül, ha hazugsággal, tisztességtelenséggel találkozunk, és nem hunyhatsz szemet felette... Ám fontos, hogy még ilyenkor is az embert, a megtévedt testvért lássuk a másikban, akit szeretni kell és lehet, akinek kötelesség – gyakran nehéz szolgálat – kapcsol. Nekünk kell meglátnunk a helyes utat! De biztos a siker, ha Megváltónkra emeljük tekintetünket, és nem feledkezünk meg hálát adni azért, hogy közéleti kínjaink mennyire eltörpülnek a világ más tájain dúló háborúk, a természeti katasztrófák és az emberi gonoszság ezernyi megnyilvánulása mellett.

■ GYARMATI GÁBOR

Mese a két korsóról

Egy indiai férfi minden reggel két korsóval ment a kútra. Az egyik korsó ép és hibátlan volt, értékes tartalmát mindig teljes egészséggel és frissen őrizte meg. A másik azonban repedezett volt, és az úton hazafelé a víz felé kicsurgatta a földre.

Egyszer a hibás korsónak megszólalt a lelkiismerete, és megkérdezte a gazdáját:

– Miért használod még mindig? Hiszen minden alkalommal kicsurgatom a víz egy részét hazafelé menet.

A gazda megnyugtatta:

– Észrevetted-e, hogy az útnak azon

az oldalán, amelyiken téged viszlek, milyen sok szép virág nyílik? Időnként még egy-egy szép csokrot is tudok kötni belőlük. Ezek a virágok annak a víznek köszönhetik az életüket, amely a te repedéseidből kicsurgott. A te zized minden reggel táplálja őket.

Isten továbbra is felhasználja a „repedezett korsót”, a mi életünket is, sőt gyengeségeinkből szép dolgokat hoz elő. Becsüljük meg azokat, akik szerintünk nem olyan értékesek, betegek vagy hátrányos helyzetűek. Minden emberi élet érték, és hasznos valamire.

■ Forrás: En Action (2004/4)

Evangelium Színház

Duna Palota (Budapest V., Zrínyi u. 5.)
március 20-án, virágvasárnap este 7 órakor bemutatja:

Németh László: Nagy család

Dráma két részben
Történik az 1960-as években Budapesten

Díszlet- és jelmeztervező: Huros Anna Mária
Rendező: Udvaros Béla

További előadások: március 27.: este 7 óra; április 2., 9., 16., 23.: este 7 óra; április 3., 10., 17., 30.: délután 4 óra

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338-as telefonszámon, valamint hétfő, szerda, péntek délután 14 és 18 óra között a Duna Palota portáján: 1/235-5500
Helyárak: 1800, 1400, 1200 Ft

A Teremtő kézírása

A dér megformáz mindent. Minden vonalat, minden alakot, minden variációt. Itt vannak például egy erdei fenyő hatalmas tűlevelei. A fa minden ága fehér lepelle öltözött. Egy dérepte erdei fenyő, mely szikrázik a napsütésben – gyönyörű látvány. A dér a Teremtő kézírása. Mindent egyformává varázsol, mégsem teszi az erdőket és a mezőket egyhangúvá, sokkal inkább egyfajta különleges dekorációt jelent. A felkészített természet szépsége mulandó. Elég, ha néhány fokkal emelkedik a hőmérséklet, és máris oda a varázslat. De addig is, ha csak néhány percre is, betekinthetünk az alkotó Isten kulisszatitkaiba.

▶ Arnd Bäucker gondolatainak felhasználásával

Sztrájkolhat-e egy keresztény?

EVÉLET LELKI SEGÉLY

▶ „Az egészségügyben dolgozom (nem ágy melletti beosztásban); közismert, hogy nem túl magas a fizetésünk. Nemrégiben kollégáim között felvetődött a sztrájk gondolata. Én kijelentettem, hogy nem tartok velük, mert a sztrájk erkölcstelen módszer akaratumk érvényesítésére. Az egészségügyben dolgozók sztrájkja azt jelentené, hogy csak a sürgős eseteket látják el, de elmaradnának a tervezett műtétek, vizsgálatok, és ezzel sokak gyógyulását késleltetnék. Persze jó lenne több pénzt keresni, de hívőként mégsem tudom rávenni magamat a munka megtagadására.”

Szőkéneké Bakay Beatrix

Kedves N.! Az Ön levele is arról tanúskodik, hogy az olvasók a hétköznapi élet egyre több területén kívánják elérni azt, hogy Isten igéje valóban hitük és életük zsinórmértéke legyen. Örülök, hogy kedves levélíró testvérem is tisztán akar látni, és tanítványhoz méltóan szeretne cselekedni ebben a fontos döntési helyzetben.

Nem tipikus, hogy valaki hitbéli meggyőződése miatt még akkor is tudatosan szembehelyezkedik a többség véleményével, ha ez számára a kollégái körében való népszerűségvesztéssel jár. Sokat gondolkodtam azon, hogy felvállaljam-e a nyilvános választást meglegelősen politikaízü kérdésre. Mivel nem szoktam megfutamodni a nehéz helyzetek elől, úgy éreztem, hogy – természetesen politikai állásfoglalás nélkül – meg kell, hogy erősítem Önt és persze minden olvasómat abban: soha

nem szabad a lelkiismeretünkkel szemben cselekednünk. Ha a Szentírás alapján felismertük, hogy valami bűn, hogy egy adott dologgal nem tudunk közösséget vállalni, akkor azt nem szabad megtennünk! Tapasztalatból mondhatja közülünk bárki, hogy amikor nem így tett, akkor elveszítette benső békességét, sőt az Úrtól is eltávolodott, és egészen addig nem is talált vissza hozzá, amíg meg nem vallotta és le nem tette bűnét.

Természetesen együtt érzek mindenkié, aki végső elkeseredésében a sztrájk drasztikus módszeréhez folyamodik azért, hogy kifejezze nemtetszését egy igazságtalan gyakorlat ellen, vagy hogy el tudja tartani a családját. Nyilvánvaló, hogy az egészségügyi dolgozók munkabeszüntetésének súlyos következményei is lehetnek. „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is azt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták.” (Mt 7,12) Jézus szavait hallgatva mindannyian érezhetjük, hogy Urunk e helyütt az emberi együttélés arany szabályát tárja elénk. És ha arra gondolunk, hogy mennyire megijednénk, ha kislányunk vagy hajlott korú nagymamánk nem kapná meg időben a

megfelelő egészségügyi ellátást egy sztrájk miatt, akkor rögtön beláthatjuk, hogy a munkabeszüntetés nem járható út a krisztusi mérce szerint élők számára.

Mindezek alapján tehát teljesen egyetértéssel kedves levélíró testvéremmel abban, hogy az adott helyzetben a sztrájk ellen voksolt. Bízom benne, hogy kollégái megértik vagy legalábbis respektálják döntését, ha elmondja nekik, hogy hite alapján határozott így. Csodálatos alkalom ez a bizonyosságtétel! Legalább mi mutassuk meg, hogy a pénzbájlány világában is meg lehet maradni az örök értékek szolgálatában. Javasoljuk munkatársainak, hogy válasszák a tárgyalásos meggyőzés lehetőségét! Mondja el nekik, hogy Ön ebben akár aktív szerepet is vállalna; így megérzik, hogy nem kell megvonniuk Öntől a bizalmukat. És semmiképpen se adja fel meggyőződését. „Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, önmagát pedig elveszti vagy romlásba viszi?” (Lk 9,25) Bizony semmit sem adhat az ember váltságdíjjal a lelkiért.

Kedves N.! Minden tisztelem az Öné azért, hogy bár nagy szüksége lenne a fizetésemelésre, mégis ragaszkodik hitbéli meggyőződéséhez. Bizonyos vagyok abban, hogy Urunk áldása kíséri majd döntését, és jutalma sem marad el. Számíthat hordozó imádságaimra! Testvéri szeretettel:

■ SZŐKÉNEKÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

Meghívó

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem pasztorálpszichológia szaka és a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézete tisztelettel hív minden érdeklődőt A boldogság két madara témájú III. pasztorálpszichológiai szimpóziumra.

A rendezvényre a posztgraduális pasztorálpszichológiai képzés végzős hallgatóinak kibocsátása alkalmából kerül sor.

» Időpontja: április 7-8.

» Helye a Debreceni Református Kollégium díszterme (4044 Debrecen, Kálvin tér 16.).

» Jelentkezés: március 30-ig.

» E-mail: szabozs@isz7.drk.hu

» Információ: <http://www.drhe.drk.hu/> vagy telefonon: 52/516-866.

Evangelizációs konferencia Szarvason

Március 14. és 18. között (hétfőtől péntekig) evangelizációs hetet tartunk Szeverényi János országos missziói lelkész szolgálatával.

Kérjük, a részvételi szándékot jelezzék a 20/824-6682-es, illetve a 66/313-131-es telefonszámon, vagy az ujtemplomi@szarvasnet.hu e-mail címen, vagy levélben: Újtemplomi Lelkészi Hivatal, 5540 Szarvas, Szabadság út 70.

HETI ÚTRAVALÓ

Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életet adjon váltságul sokakért. (Mt 20,28)

Böjt ötödik hetében az Útmutató reggeli igéi az Emberfia főpapi szolgálatát állítják elénk. A Zebedeus fiak ezt kérték Jézustól: „Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezéd felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején.” (Mk 10,37) De ez az Atya „dolga”, sőt az ógyházi evangélium szerint (Jn 8,50) Jézus dicsőségéről is ő mond ítéletet. Judica – „Ítéld meg engem, oh, Isten” (Zsolt 43,1; Károli-fordítás) – ezt csak Jézus kérheti jogosan, mert ő az Úr engedelmes, szenvedő szolgájaként áldozta fel magát jóvátételül, így hordozta el a minket terhelő halálos ítéletet. Az Emberfia életét váltságul adta, hogy a bűn, a halál és az ördög rabszolgaságából felszabadítson sokakat. Feketevasárnap ezéért fordul – bírósági nyelven megfogalmazott kérelemmel – az igaz Biróhoz a zsolttáros: „Szolgálatom alatt engem igazságot, Istenem, és pereld peremet (...), miért taszítottál el engem? Miért kell gyászban járom...?” (Zsolt 43,1-2) Az Emberfia e heti igéjében olvasható kijelentésével – az auralomra vágyó mindenkor tanítványoknak – követendő példát ad az engedelmes szolgálatra. Az örök főpap „örök üdvösség szerzőjévé lett mindazok számára, akik engedelmeskednek neki” (Zsid 5,9). Az Úr Szolgája személyének hármas – főpapi, királyi és prófétai – tisztsége elválaszthatatlan összefonódik Krisztusban. E héten főpapi szolgálatára esik a hangsúly, amely alapvetően különbözik Lévi fiainak ószövetségi papi szolgálatától, mert Jézus „üdvözíteni tudja örökre azokat, akik általa járulnak Istenhez, hiszen ő mindenkor él, hogy esedezzek értük” (Zsid 7,25). Jób az emberi könyörület hiányától is szenved, de tudja, „hogyan van ültőbíró”, aki majd igazságot szolgáltat neki. Védelmzője maga az Isten: „Saját magam látom meg őt, tulajdon szemem látja meg, nem más...” (Jób 19,29.27) Az ógyházi epistola tömör összefoglalást ad a jövőendő javak főpapjának szolgálatáról: „Így tehát új szövetség közbenjárója lett Krisztus, mert meghalt az első szövetség alatt elkövetett bűnök váltságáért, és így hivottak elnyerjék az örökkévaló örökség ígértét.” (Zsid 9,15) A Lélek bizonyító erejével Pál is egyedül a megfeszített Krisztust hirdeti (1Kor 2,1-5). Az igazi főpap egyetlen és tökéletes áldozata egyszer s mindenkorra érvényes, mert „ahol pedig a bűnbocsánatról van szó, ott nincs többé bűnért bemutatott áldozat” (Zsid 10,18). „Krisztus egyszeri áldozata mindörökre érvényes, s mi üdvözülünk, mert hiszünk benne. Aki valami egyebet is melléje állít ennek az áldozatnak, istenkáromlást cselekszik. Mert csak egyetlen áldozat van” – így tanít reformátorunk. Jézus az ártatlan Bárány, akit az üdvözültek körében látott János, „akiknek a homlokára az ő neve és Atyjának a neve volt felírva” (Jel 14,1). Hallod: „Új ének merre cseng? / Az égi fényben fent. / Kél a halleluja, / És ujjong minden szent, / És szól a hárfá húrja...” (ÉÉ 151,4)

■ GARAI ANDRÁS

Lelkésziktatás Nádasdon

Emlékszem arra a tavaly februári napra, amikor először találkoztam az új lelkes házaspárral és kisfiukkal Órimagyarósdon; pár napja érkeztek új szolgálati helyükre a távoli Kiskőröséről. Rövid bemutatkozás és beszélgetés után elköszöntünk egymástól. Nagyon kedves, nyílt és szimpatikus család benyomását kellették. Azóta eltelt egy év, és túl vagyunk nemcsak Farkas Sándor Órimagyarósdói lelkes, hanem felesége, Farkasné Körösi Krisztina nádasdi lelkes beiktatásán is. Véleményem azóta sem változott.

Február 19-én délelőtt zsúfolásig megtelt a nádasdi evangélikus templom, hogy akik eljöttek, tanúi lehessenek Krisztina ünnepi beiktatásának. Ezt az alkalmat körülbelül öt hónapnyi szolgálat előzte meg, amely biztosan nem volt könnyű sem az iktatandó lelkesnek, sem a gyülekezet számára. Krisztina elődje, Rác Miklós több évtizeden át szolgált ebben a gyülekezetben. Az átmeneti időszak elég volt ahhoz, hogy kiderüljön, helyesen döntöttünk-e.

Az istentiszteleten Vető István esperes hirdette az ígét (1Tim 4,12–16 alapján). Elmondta, hogy a lelkes Jézus Krisztus jó szolgája lesz, ha figyel önmagára, a tanításra és a hallgatásra. A lelkesnek nem az a feladata, hogy megszerezze az üdvösséget maga és az övé számára, hanem a munkáját kell végeznie, Istentől kapott küldetését kell betöltenie, s miközben ezt teszi, megmenti önmagát és hallgatóit is – hangsúlyozta az esperes.

Farkasné Körösi Krisztina prédikációjában Ef 3,14–19 alapján arról beszélt, hogy az embernek belső erőre van szüksége, amely Krisztus szeretetén alapszik. Így falak helyett a szeretet hidait építhetjük fel. „Ez a szeretet pedig képes megtartani, erőt adni, és megújítani egyént, kö-

FOTO: BATA GYÖNGYI

zösséget, családot, hitet, életet” – mondta igehirdetésében a lelkesnő.

Az ünnepi istentiszteletet követő közgyűlésen számos meleg hangú köszöntés hangzott el. Az esperes után dr. Nagy János, a Vasi Egyházmegye felügyelője, Németh Zoltán országgyűlési képviselő, a helyi intézmények képviselői, valamint gyülekezetünk tagjai üdvözlőtek az ünnepeltet. A köszöntők sorát dr. Németh Jenő zárta Pascal egyik gondolatával: „Csak háromféle ember van: az egyik az, aki megtalálta Istent, és szolgálja is. Ezek az emberek értelmesek és boldogok. A másik minden igyekezetével keresi Istent, de még nem talált rá. Ezek boldogtalanok, de értelmesek. Az összes többi úgy él, hogy nem keresi Istent, és nem talált rá. Ők balgák és boldogtalanok.» Kívánom, hogy az újonnan beiktatott lelkes szavai, igehirdetési termékeny talajba hulljanak, s ennek eredményeképpen minél többen a Pascal gondolata szerinti első csoportba kerüljenek.” Az ünnepség fehér, szépen terített asztal mellett ér véget.

■ KOVÁCS GYÖRGYNE

Az ige egyháza Kárpátalján

► Kárpátalján mintegy százhuszezer református él. Az egyházkerület három egyházmegyéjében száznyolc gyülekezet működik. Volt olyan időszak a szovjet időben, amikor mindössze huszonnégy lelkes szolgált, embert próbáló körülmények között. Ma – az elsősorban magyarországi képzésnek köszönhetően – immár hetven lelkes van. A kommunizmus összeomlása után itt jöszerevél minden romokban hevert. Az egyház számos templomát felrobbantották, vagy ha az épületet megkímélték is, kolhozirodát, mozit, műtrágyaárátartart rendeztek be benne. Isten háza sok esetben ateista múzeum lett, amelyben gúnyrajzok és különféle propagandaanyagok fogadták a látogatókat. Aztán itt is földre hullott a vörös csillag...

„...kéz érintése nélkül...”

Horkay László püspökkel a szolyvai emlékparkban állunk. Hiába van mínusz 15 fok, természetes módon levedszük a kucsmánkat. A tavaly létesített kegyeleti hely azoknak állít emléket, akiket a szovjet megszállás során elhurcoltak. 1944 őszén a munkácsi Rákóczi-kastélyból indult a halálmenet, amely vagy a lágerekben, vagy az itteni tömegsírban végződött. Harmincezer áldozatról beszélnek. Most vastag hótakaró alatt alusszák álmukat. Megrendülten nézem a hatalmas oszlopokat, amelyeken települések szerint csoportosítva szerepel a mártírok neve. Asztélytól Zápsonyig, vagyis a szó szoros értelmében A-tól Z-ig. Meghajtjuk fejünket. A püspök imája ahhoz szól, aki megsebez, de be is kötöz. Szavaiból a szétaraboltság egészének féltése árad. Tudjuk, számos lelkes is a terror áldozata lett.

A lágerbe hurcolt lelképásztorok közül Gulácsy Lajos volt a legfiatalabb, őt a közeli Munkács parókijáról vitték el. Tíz év börtönre ítélték; ebből több mint hét évet le is töltött Kazahsztánban. Utána sokáig fizikai munkát végzett, s csak fokozatosan térhetett vissza az egyházba, amelynek a fordulat után aztán püspöke lett. A nyolcvanévesen is fűrge Gulácsy Lajos elmondja, hogy kiszabadulása után találkozott az őt letartóztató KGB-s tiszttel, aki megkérdezte, hogy ugye haragszik rá. Ő úgy válaszolt, hogy meg tudott neki bocsátani. „Ennyivel kevesebb ma a terhem” – mondja a világ legtermészetesebb módján. Azután arról beszél, hogy a szovjet birodalom – akárcsak a Dániel próféta könyvében említett hatalmas szobor – „kéz érintése nélkül”, vagyis az isteni igazságszolgáltatás nyomán omlott össze.

„...és a romok megépítetnek”

A romokon új életet kellett építeni. Kárpátalján a rendszerváltozás óta tizenegy új református templom épült. Most a parókiák és a gyülekezeti központok vannak soron. Mindezzel a babiloni fog-

ság profétájának szavai teljesednek be: „...és a romok megépítetnek” (Ez 36,33; Károli-fordítás). Mindenütt épülőfélben lévő házakat látunk. Félig kész a tágas bótárai és somi parókia, már lakható a tiszaújfalusi és a csapi paplak. Épül a beregszászi és a nagydobronyi öregotthon. Bétel Missziói Központ néven továbbképzések és evangélicizációk céljára már használatba vették a felújításra szoruló balazséri kúriát, amelyet az egyház kárpótlásként kapott vissza. Beregszászban szorgos munka folyik a zsinati iroda épületében.

Még inkább épül azonban a lelki ház! A Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet nagy hangsúlyt fektet a biznyságtető életre. A KRISZ a sokféle káros hatásnak kitett fiatalok körében – egyebek mellett – drogprevencióval is jelen van.

Kárpátalján valósággal szomjaznak az emberek az ígét. A legtöbb gyülekezetben tele vannak a templomok; ez Nagydobronyban vasárnaponként hat-nyolc száz embert jelent. Ugyanitt a hétfő esti bibliaórán legalább százötvenen vettek részt. Ungváron ukrán missziót is folytatnak; ennek következtében a többségi nemzetből is mind többen csatlakoznak a reformátussághoz. A beregszászi Kál-

vin Nyomda Hollandiából kapott gépein újságok, naptárak, hittankönyvek és különféle traktátusok készülnek.

„...az én életem sem drága nekem” Pál apostolnak az efezusi vének körében elmondott megrendítő hitvallását Horkay püspök idézi akkor, amikor az egyházkerület beregszászi központjában felvételi alkalmassági vizsgán találkozik a lelkesjelöltekkel. Az apostolok cselekedeteiről szóló könyvben megőrzött szavakat (20,24; Károli-fordítás) atyai módon helyezi a fiatalok szívére, kérve őket, hogy teljes odaszánással készüljenek a szent szolgálatra, és ha Isten újra szenvedést bocsátana az egyházra, akkor készek legyenek akár mártíromságot is vállalni. Majd elmondja, hogy Kárpátalján a lelkes bizonyos fokig orvos, tanító és jogász is kell, hogy legyen. Tapasztalataim szerint ugyanilyen elhivatottság jellemzi a pedagógusokat is. Azokat, akik az egyház által létesített cigány iskolában tanítanak nagy alázattal és türelemmel, vagy akik az egyházkerü-

let által működtetett három líceum valamelyikében dolgoznak.

Külön kell szólni a szolyvai óvodáról és iskoláról, amelyek közös épületében vasárnap istentiszteletet is tartanak. Itt a magyarság igazán szörvényben él. Ha egy vasárnap negyvenötvenen vannak az istentiszteleten, akkor a lelkes tudja, hogy két híve beteg, őket meg kell látogatnia. A gyülekezetnek ugyanis negyvenhét tagja van, és bizony minden egyes embert számon tartanak. Az óvodába sok olyan gyerek jár, akinek a családjában csak a nagyszülők beszélnek magyarul – de van remény arra, hogy a kicsiken keresztül a szülők nemzedékét is elérjük majd. A dolgozó odaadását mi sem jellemzi jobban, mint hogy átlagosan 200-250 grivnyát keresnek, ami átszámítva a tízezer forintot sem éri el.

„...éheztem, és ennem adtatok...”

A kárpátaljai reformátusok élete azt példázza, hogy a lelki ébredés hatással van a felebaráti szeretetre is. Egy olyan országban, amelyben közismerten sok az utcagyerekek, különös jelentősége lehet a modellértékű nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Gyermekotthonnak. Munkáson is működik árvaház, igazán csalá-

Mozgássérült-passió

Az idén is szeretettel hívjuk a testvéreket a Mevisz Bárka által szervezett passiójáték alkalmaira, amellyel mozgássérült fiatalok, teológushallgatók és a Bárka önkéntesei közösen szolgálnak. Alkalmaink a nagyhéten lesznek.

Virágvasárnap 10 óra: Csillaghegy-Békásmegyer, evangélikus templom (Budapest III. ker., Mező u. 12.).

Virágvasárnaptól nagypéntekig 18 órai kezdettel tartjuk alkalmainkat a következő helyszíneken:

- Vasárnap: Esztergom, belvárosi Péter-Pál-templom, IV. Béla u.
- Hétfő: Bokod, evangélikus templom
- Kedd: Tatabánya, református templom, Árpád u. 1.
- Szerda: Székesfehérvár, evangélikus templom, Szegfű Gy. u. 1., valamint ugyanitt 12 órai kezdettel középiskolásoknak szervezett előadás
- Csütörtök: Csákvár, evangélikus templom
- Péntek: Budapest-Budahegyvidék, evangélikus templom, XII. ker., Kék Golyó u. 17.

ISTENTISZTELETI REND | 2005. március 13.

Böjt 5. vasárnapja (Judica). Liturgikus szín: lila. Lekció: Jn 8,46–59. Alapige: 2Móz 32,30–34. Énekek: 199., 379.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Horváth-Hegyi Olivér; II., Húvösvölgyi út 193., Felső de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztojanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; Csillaghegy-Békásmegyer, III., Mező u. 12. de. 10. Donáth László; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyer, IV., Tóth Aladár út 2–4. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; du. 5. (szeretettvendégség) Schulek Mátys; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; du. 5. (egyházzenei kongresszus istentisztelete) ifj. Hafenschner Károly; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. (úrv.) Kertész Géza; VIII., Vajda P. u. 33. de. 9. Smidéliusz András; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. (úrv.) Smidéliusz András; Kerepesi út 69. de. 8. Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Joób Máté; du. 6. (vespera) Győri Tamás; XI., Németszőlyi út 138. de. 9. Győri Tamás; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bence Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kende György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. (úrv.) Bátorvicska Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11. de. 10. (úrv.) dr. Karner Ágoston; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Eszlényi Ákos; Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Eszlényi Ákos; Rákosszabá, XVII., Péceli út 146. de. 9. Kósa László; Rákosszentmihály, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Kósa László; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) Zán Fábrián Sándor (Kárpátalja); Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom) de. 8. (úrv.) Zán Fábrián Sándor (Kárpátalja); Kíspeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátys; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Endrefy Géza.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Bibliaismereti verseny a teológián

► Évtizedes hagyomány felújítására került sor február 23-án az Evangélikus Hittudományi Egyetemen: az id. Harmati Béla által kezdeményezett bibliaismereti verseny ez évi megszervezésével az egyetem ösztöndíjas tanszéke nemcsak az ő személyére és munkásságára, hanem egyúttal Muntagh Andor teológiai professzor életére, Isten Igéjének ismeretét mindennél fontosabbnak tartó oktatói tevékenységére is emlékezni és emlékeztetni kívánt.

A megmérettetés sok vidámsággal, jó légkörrel zajlott, a téma – Erőszak és hatalom a Bibliában – ellenére, semmilyen veszélyeztetve a résztvevők testi és lelki épségét.

A versenyen hat, egyenként háromfős csapat vett részt a teológia első, második, harmadik és negyedik évfolyama képviseletében. A megoldandó feladatok között szerepelt bibliai történetek dramatikus feldolgozása, keresztretjévenyítés, az Igéhez köthető zeneművek, illetve ó- és újszövetségi tárgyú festmények felismerése, valamint a Szentírásból származó idézetek azonosítása is. A legtöbb izgalmas percel talán a vilámlámkérdések szerezték a jelenlévőket.

Az igényesen összeállított feladat-sorok és a szervezés Jutta Hausmann professzor asszony és dr. Varga Gyöngyi munkáját dicséri. A technikai feltételek biztosításában és az esemény reklámozásában, a hallgatók részvételre való buzdításában sokat segített Czöndör István, a hallgatói önkormányzat programfelelőse is.

A zsűrinek, amelynek elnöki tisztét dr.

Szabó Lajos, az egyetem rektora látta el, nehéz dolga volt: a végső összesítésnél igen szoros volt az eredmény, az első három helyezettet csak egy-két pont választotta el egymástól. Így végül az első évfolyam egyik csoportja végzett a harmadik helyen, negyedévesekből álló trió a másodikon, és a harmadévesek vitték el a pálmát. A helyezettek értékes könyvtulajdonokat vehettek át, de a többi résztvevő sem távozott üres kézzel. A legnagyobb nyereséget számunkra azonban talán leginkább az Isten Igéjével való foglalkozással, jó hangulatú közösségek elöltött értékes perceket jelentették. Köszönet érte a szervezőknek! Remélhetőleg még sok hasonló kellemes élményben lesz részünk, hiszen a bibliaismereti verseny olyan hagyomány, amelyet érdemes folytatni.

■ ADÁMI MÁRIA

III. éves teológus-lelkész szakos hallgató

A kiotói egyezmény a gyakorlatban

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserpes Csilla

► **Rovatunkban legutóbb a kiotói egyezmény február 16-i hatálybalépése kapcsán a klímaváltozásról, a klímakutatás hazai helyzetéről írtunk. Most az egyezmény fontosabb elemeit, hazai és egyházi vonatkozásait vázoljuk fel röviden.**

A kiotói egyezmény, más néven a klímavédelmi jegyzőkönyv értelmében az aláíró országok vállalták, hogy az 1990-es bázisszinhez képest 2012-ig világviszonylatban átlagosan 5,2%-kal visszaszorítják az üvegházhatásért felelős gázok kibocsátását. Az Európai Unió ennél nagyobb, 8 százaléki csökkenést vállalt.

1992-ben Rio de Janeiróban tartották az ENSZ környezet és fejlődés világkonferenciáját. Ekkor alkották meg az éghajlatváltozásról szóló keretegyezményt, melyhez mára 189 ország csatlakozott. Az első konkrét feladatot azonban csak 1997-ben, a kiotói találkozó alkalmával fogalmazták meg: csökkenteni kell az üvegházgázok kibocsátását. Az egyezmény életbelépésének sajátos feltételei voltak: legalább 25 csatlakozó fél, valamint a kibocsátás 55 százalékaért felelős felek ratifikációja. 2004-re már közel 130 ország csatlakozott, ám ezek együttes kibocsátása nem érte el az 50 százalékot sem. Ezért volt fontos lépés Oroszország döntése, hiszen az összkibocsátás 17,4 százaléka erre az országra jut. Így Oroszország 2004 novemberében történt ratifikációjával végre elérhetővé vált az előzetesen kitűzött 55 százalék.

A kibocsátás mintegy negyedéért felelős – Kiotóban még az egyezményt támogató – Amerikai Egyesült Államok 2001-ben visszalépett a szerződéstől, és nincs jele annak, hogy a jelenlegi kormányzat tervezné az egyezmény elfogadását. Hiszen ezzel (álláspontjuk szerint) megtörné az amerikai gazdaság töretlen fejlődése, s ezt – úgy tűnik – nagyon is szem előtt tartják. A kormány a megoldást egyelőre inkább az önkéntes kezdeményezésekben és a klímavédelemhez kapcsolódó adópolitikában látja. A szakértők szerint a jelenlegi kibocsátási szint mellett 1990-hez képest 2012-ig 30 százalékkal nőne a kibocsátás, míg az egyezmény 7 százalékos csökkentésre kötelezné az USA-t.

Az unió a már említett 8 százalékot a jelenlegi trendek mellett valószínűleg nem tudja teljesíteni, hazánk azonban azon tagállamok közé tartozik, amely biztosan teljesíti nemzetközi kötelezettségét: ez az üvegházgázok kibocsátásának 6 százalékos csökkentését írja elő. A bázisidőszakhoz képest Magyarországon jelenleg 25-27 százalékkal kevesebb üvegházgáz kerül a légkörbe. Hazánkban 260 olyan létesítmény található, amely az uniói irányelv hatálya alá esik, s ezek a hazai kibocsátás 40 százalékaért felelősök. A következő két évre vonatkozó terv összesen 89,71 millió tonna (!) szén-dioxidnak megfelelő kvóta kiosztásának a részleteit tartalmazza. (Ennek legnagyobb részét az állam ingyenesen osztja szét a leginkább felelős vállalatok között.) Az egyezményhez csatlakozó országok számára lehetőség van a kvóták egymás közötti adásvételére, illetve azok-

nak a 2012 utáni időszakra való „felrakására”.

Persányi Miklós környezetvédelmi miniszter szerint a kiotói megállapodás nehezen elért, kis lépés, amely még messze van a megoldástól. A tudományos vélemények szerint ahhoz, hogy valódi eredményeket érjünk el, sokkal nagyobb csökkentésekre volna szükség: 2050-re globális szinten átlagosan 50 százalékos mérséklésre. – A számok és az adatok olvastán megfogalmazódhat bennünk a kérdés, hogy vajon ilyen léptékű folyamatokban egyáltalán van-e, lehet-e szerepe, feladata az egyes embereknek, vagyis nekünk. Meggyőződésem, hogy a mindennapi életünk felelős döntései által, tudatosan alakított környezetszemléletünkkel, fogyasztói, utazási szokásainkkal hozzájárulunk a levegő, a víz, a talaj minőségének megőrzéséhez vagy pusztulásához éppúgy, mint a klímaváltozás hatásaihoz.

S van-e szerepünk és feladatunk ebben keresztényként? Számos – főként külföldi és nemzetközi – egyházi szervezet foglalkozik a környezetvédelem kérdéseivel és feladataival. Igen érdekes – bizonyára kevésbé ismert – tény, hogy az Egyházak Világtanácsa 1990-től kezdve részese volt a kiotói megállapodás előkészítésének. Több ízben is beszámoltunk már ilyen irányú egyházi kezdeményezésekről, szerepvállalásról. Csak példaként említem az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózatot (ECEN), mely külön munkabizottságban foglalkozik a klímaváltozás kérdéseivel is.

■ JCsCs

Evangelikus Médiaműhely

Alberti, április 14–16.

A MEE Sajtóbizottsága és hetilapunk szerkesztősége ismételten várja azok jelentkezését, akik szívesen bekapcsolódnának az egyházi médiamunkába, illetőleg mindazokat, akik az elektronikus és az írott újságírás területén szeretnék felfrissíteni vagy elmélyíteni szakmai ismereteiket.

Ez alkalommal az internet használatának egyes kérdései – a gyülekezeti honlapok készítésével, az on-line kiadványok szerkesztésével kapcsolatos tudnivalók – állnak a középpontban, de nem hiányoznak a programból a már hagyományos témák (szövegalkotás, nyelvhelyességi, helyesírási problémák) sem.

Regisztrációs díj: 2000 Ft, amely a helyszínen fizetendő.

Jelentkezési határidő: április 4.

A szervezők örömmel veszik, ha a leendő résztvevők a jelentkezéshez mellékelnek egy eddig még nem publikált, 3000 karakternél nem hosszabb írást (műfaji és tematikai kötöttség nincs) vagy néhány, az írott sajtó nyelvhasználatával kapcsolatos – nyelvhelyességi, helyesírási vagy egyéb – kérdést, amelyről szívesen hallanának a médiaműhelyen.

Jelentkezni Boda Zsuzsa szerkesztőségi titkáránál lehet az *Evangelikus Élet* szerkesztőségében (1085 Budapest, Üllői út 24., tel.: 1/317-1108, 20/824-5519) vagy a zsuzsa.boda@lutheran.hu e-mail címen.

A MEE Sajtóbizottsága nevében
FABINY TAMÁS elnök

Az *EvÉlet* szerkesztősége nevében
T. PINTÉR KÁROLY főszerkesztő

Összegyülekezés napja

A Csilaghegy–Békásmegyeri Evangelikus Egyházközség szeretettel hív mindenkit templomába március 20-án, virágvasárnap az összegyülekezés napjára (Budapest III., Mező u. 12.).

Dél előtt 10 órakor *Galambos Ádám* teológus prédikál. Az istentisztelet keretében mozgássérültek és teológusok passziójátékot adnak elő. Délben vendégül látjuk a jelenlévőket.

14 órakor a mozgássérültek és más hátrányos helyzetű emberek gondjairól és lehetőségeiről beszélgetünk. A beszélgetés résztvevői a piliscsai Fehé társasotthon lakói, *dr. Gadó Pál*, az otthon alapítója, valamint *Szita Judit* és *Pajor András* gyógypedagógusok lesznek.

16 órakor *Berkesi Alex* (basszusgitár) koncertjére kerül sor. Közreműködik *Berkesi Bea* (ének) és *Kovács Erik* (billentyű).

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Subjektív gondolatok egy értelmiségi konferencia kapcsán

Bár ismertem az elmúlt héten megszervezett értelmiségi konferencia programját, nem tudtam, hogy valójában mire is számítsak. Érdekesekek voltak a címek, ám számomra mégsem körvonalazódott a valódi cél. Igazából ez a cél a konferencia elteltével sem teljesen világos.

A címben jeleztem már, hogy gondolataim szubjektívek. Nem jegyzeteltem, hogy pontosan tudjak idézni az előadásokból, nem is gondoltam arra, hogy a billentyűzetet fogom verni az esemény után. Így elsősorban a témák, illetve néhány elhangzott gondolat késztetett arra, hogy leüljek a géphez.

A teológia terme zsúfolásig megtelt ugyan, de ismerős arcot igen keveset láttam. Talán azért, mert éppen az a generáció hiányzott – többnyire a sajátom –, amelynek ma az egyház alappillérének kellene lennie. Nem fiatal lelkészekre gondolok itt elsősorban, bár kétségkívül ők is az értelmiséghez tartoznak. Elsősorban idősek voltak jelen, akik közül párral már az is előfordult, hogy az ebéd után békésen hortyogott a hátam mögött. Minden tisztelem az övék az eddig kifejtett munkáért, ám úgy gondolom, hogy ma már ők nem tudnak részt venni az egyház megújításában. Ahogyan elhangzott, az ifjúságot kellene megnyerni, bevonni – nemcsak az egyházi munkába, hanem a társadalom bármelyik ágába, ám éppen ez nem sikerül. Ahelyett, hogy megoldást találtunk volna, hogy mindezt megvitathattunk volna, idő sem volt rá, mert a forogatókönyv szerint a hozzászólóknak összesen alig öt-tíz percük volt. Ezáltal a konferencia legfontosabb célja meg sem valósulhatott: nem beszélünk a keresztény értelmiség mai égető szerepéről, feladatáról.

Nagyon jó volt azt hallani, hogy hány iskolája van ma az egyháznak, látni, hogy milyen szép épületek. Ezt ma már majd mindannyian tudjuk. Elsősorban statisztikai adatok. Ám az, hogy az ifjúság egyházi nevelése a napi kezdő ima vagy a különböző istentiszteletek megtartásán kívül miben nyilvánul meg, nem tudtam meg. Miként azt sem, hogy – akár az iskola hatására – aktív gyülekezeti tagokká váltak-e az ott végzett fiatalok. Kérdések e téren sem hangzottak el, természetesen időhiány miatt. De ugyanez volt a helyzet a többi előadás esetében is.

Kérdem én mindezek tükrében: mi volt az összegyülekezés célja? Hogy meghallgassunk néhány előadást, majd egy nagyon jó hangversenyt, illetve az ebéd után beszélgetésnek néhány szót az ismerősökhöz? Nagyon szép gondolat, hogy letettük egy országos értelmiségi konferencia alapköveit, ám a hiba csak ott van, hogy nem egy utat követtünk ki. Igen, össze kell fognunk a különböző egyházi csoportosulásokat, nem dolgozhatunk párhuzamosan, nem mehetünk el egymás mellett. De merre tartunk? Hiszen sokszor úgy tűnik, hogy csak lebegünk a jelenben, nem tudunk belekapaszkodni abba a hagyományba, amely kivezető út is lehetne. Nem ismerjük az evangélikus egyház szerepét az évszázados magyar művelődéstörténetben, nem ismerjük evangélikus nagyjainkat, nem ismerjük egyházi és világi szokásainkat, sokszor még a közvetlen közelünkben található gyülekezetét sem. Hogyan tudjuk hát újra elfoglalni helyünket a kultúra ágaiban vagy a tudományban, ha csak kevesen tudunk arról például, hogy a magyar néprajztudomány megalkotói evangélikus lelkészek voltak?

Azt hiszem, ez lenne ma az evangélikus értelmiség feladata, hogy újra könyvesnek nevezék egyházunkat, ahogy évszázadokon át a tanítások sora, a művelődéstörténet gazdagítása fűződött lelkészeink, főurainak, költőinek, akár politikusainak a nevéhez. Vagy egy elhangzott egyházi hasonlattal élve: ne csak arról legyünk híresek, hogy mi Jézussal beszélgetünk, hanem *Jézusról* is beszéljünk. Ez lenne az egyház valódi PR-feladata. Lehet, hogy hatásos egy óriásplakát, amelyen egy jelszó vagy egy honlap címe megragadja a figyelmünket. Ám ha túl sokszor megyünk el előtte, akkor már megszokottá válik, nem tulajdonítunk jelentőséget neki. De a tanítás, a tett, a személyiség megmarad, építhet, előremutathat. Persze csak akkor, ha nemcsak tudományosak, hanem igényesek is vagyunk magunkkal szemben. Hiszen rossz volt hallgatni, hogy az előadások némelyikében pongyola fogalmazások, köznyelvi hibák, helytelen egyeztetések és raghasználatok jelentek meg, vagy hemzsegték az idegen szavak, amelyek kibillentették a figyelmet, hiszen pillanatig azok jelentésén kellett gondolkodni.

Tehát értelmiségi munkánk csak akkor lehet hatékony, ha a szószékről vagy a katedrálról, egyéb pulpitusokról helyesen tanítunk, ha munkánk nyomán újra Nobel-díjasok kerülnek ki gimnáziumainkból – még ha nem is evangélikusok –, ha társadalmi szerepünk nyomán a közvélemény elismerően nyugtázná, hogy az evangélikus egyház tagjai vagyunk.

VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Könyvbemutató az EHE-n

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszéke és Intézete, valamint a Luther Kiadó szeretettel meghívja az érdeklődőket *Martin Nicol* erlangeni gyakorlati teológusprofesszor *Dramatizált homiletika* című könyvének magyarországi bemutatójára.

A könyvbemutatóra március 16-án, szerdán 10 órakor kerül sor az Evangelikus Hittudományi Egyetemen (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.). Ezen az alkalmon Martin Nicol előadást és a könyvéhez kapcsolódó homiletikai bemutatót tart. A könyvet *Perce Sándor* fordította magyarra, és a Luther Kiadó jelenteti meg. A kötet a bemutató kedvezményesen áron kapható.

További információ: Evangelikus Hittudományi Egyetem, tel.: 1/469-1051.

BÉRES Az egészséges emberért

Ízületeink védelmében

Az élet minden területén vannak olyan dolgok, amelyeket természetesnek tekintünk: magától értetődő, hogy vannak, és jól működnek. Van áram a lakásban, tudunk fűteni, a boltban pedig meg tudjuk vásárolni a mindennapi életünkhöz nélkülözhetetlen dolgokat. Azonban mindannyian átéljük már, milyen kellemetlen, ha például hirtelen elmegy otthon az áram. Hirtelen sötét lesz, a háztartási gépek leállnak, mi pedig megpróbálunk a sötétben gyufát, gyertyát keresni, és annak fényénél folytatni a teendőket.

Ugyanígy vagyunk az egészségünkkel is. Természetesnek vesszük, hogy minden rendben van egészen addig, míg nem jelentkezik valamilyen probléma. Nem feltétlenül kell itt nagyobb bajra gondolni, már az is elég, ha például makacsul fáj a térdünk, és az orvos kimondja, hogy ez bizony porckopás.

Ilyenkor tudatosul bennünk az, hogy milyen nagy terhelésnek vannak kitéve ízületeink és az azokat alkotó porcok nap mint nap. Szinte minden mozdulatunkkal igénybe vesszük valamelyik ízületünket. Gondoljunk csak egy olyan egyszerű, mindennapos mozdulatsorra, mint a járás! Mennyire nehézé válik, ha fáj a boka- vagy térdizületünk. Amíg nincs prob-

léma, nem is jut eszünkbe, milyen gyakran használjuk őket, és hogy mekkora terhelésnek vannak kitéve. Már a mindennapos mozgás is igénybe veszi az ízületi porcokat, a sport és a nehéz fizikai munka pedig fokozottan terheli. Mindehhez hozzájárul az is, hogy az életkor előrehaladtával a porcszövet anyagcsereje lelassul, a porccellák megvékonyodnak, és csökken a rugalmassága.

Az ízületi porcok kopását késleltethetjük, illetve regenerálódását elősegíthetjük olyan hatóanyagokkal, mint a glükózamin-szulfát és a kondroitin-szulfát. A Béres Egészségtár **Porcerő** filmtabletta komplex étrend-kiegészítő készítmény glükózammal és kondroitinnal. Hatóanyagai hozzájárulnak a porc fő szerkezeti elemeinek felépítéséhez és fenntartásához, így fontos szerepet játszanak az ízületi porcok épségének megőrzésében és regenerálásában.

Porcerő filmtabletta alkalmazása javasolt sportolóknak, akiknek az ízületei fokozott igénybevételnek vannak kitéve; idősebb korúaknak az ízületek egészséges működéséhez és a normális porcképződéshez, illetve a nehéz fizikai munkát végzőknek az ízületek túlterheltsége miatt.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Schulek Máttyás, a Deák téri gimnázium igazgatója lesz a vendégünk a március 13-án 17 órakor tartandó **szeretevendégség** (Budapest V., Deák tér 4.). Mindenkit szeretettel vár a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezete.

Farkasréti ökumenikus esték. A Budapest XI., Némethy utca 13. szám alatti evangélikus-református templomban március 14-én, hétfőn 18.30-kor **Pintér Károly** evangélikus lelkész tart előadást **Élet és halál** címmel.

Változó világ – változatlan gyermekkor? A kiscinyített felnőtől az infantilis ifjúáig? címmel dr. Szabolcs Éva tart előadást a Deák téri **Evangélikus Szabadegyetemen** március 16-án 18 órai kezdettel a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének dísztermében (Budapest V., Deák tér 4.). Az előadást dr. Reuss András vezeti be.

A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében március 18-án, pénteken 20 órai kezdettel a **budahegyvidéki evangélikus templomban** Trajtler Gábor organaestet tart. Műsorán Bach, Franck és Hindemith művei szerepelnek. A belépés díjtalan.

A **Beledi Evangélikus Egyházközségben** március 20-án, virágvasárnap 18 órakor szeretetvendégséget tartunk. A szeretetvendégségen Jankovics Marcell művelődéstörténész tart előadást **Hűsvérről hűsvéti hittel** címmel.

Március 25-én 18 órakor ad passiói koncertet a **rákoskeresztúri evangélikus templomban** (Budapest XVII., Pesti út III.) a Liszt Ferenc vegyes kar. Elhangzik **Cesar Franck Die sieben Worte Christi am Kreuz** (Krisztus hét szava a keresztfán) című műve. Vezényel: **Menyhárté Bama Zsuzsa**. Igét hirdet: **Eszlényi Ákos**. A belépés díjtalan!

Hittan tantárgyi felvételi az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Akik az Evangélikus Hittudományi Egyetemre felvételiznek, és nem áll módjukban hittan tantárgyból érettségi vizsgát tenni, a tantárgyi felvételi vizsga anyagát megtalálják a <http://teol.lutheran.hu>, valamint a www.evangelikus.hu honlapon.

A **Kisdeák Evangélikus Óvoda** felvételt hirdet 3–5 éves gyermekek részére a 2005–2006-os tanévre. Telefonon az 1/483-2160-as számon lehet érdeklődni. Jelentkezni személyesen lehet az óvodában (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4. II. emelet) március minden hétfőjén 8 és 10 óra között.

A Miskolci Evangélikus Egyházközség „Erős vár a mi Istenünk” Alapítványa ezúton köszöni meg az adózók 2003. évi jövedelemadóját 1%-ának felajánlásából befolyt 960 786 Ft-ot, melyet templomunk felújítására használnak fel.

A Nagyvelegi Harangszó Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 1%-os felajánlásukkal támogatták az alapítványon keresztül gyülekezetünket. Az így befolyt 83 819 Ft-ot a gyülekezet épületeinek karbantartására és a gyermekmunka támogatására fogjuk felhasználni.

Isten iránti hálával adjuk hírül, hogy **Schultz Jenő** nyugalmazott lelkész és **Kalavszky Thea** a hatvanadik házassági évfordulóját ünnepelte családjá, valamint a budafoki és a vanyarci gyülekezet körében február 19-én a budafoki evangélikus templomban tartott úrvacsorai istentisztelet keretében, melyen **D. Székely Imre**, az Északi Egyházkerület püspöke hirdette az igét.

A Magyarországi Református Egyház Mosdósi Tüdő- és Szívkórházának Mosdósi Kórház Műszerfejlesztési Alapítványa köszönetet fejezi ki mindazoknak, akik adományaikkal, személyi jövedelemadójuk 1%-ával támogatták az alapítványt. A befolyt összeget fontos orvosi műszerek beszerzésére fordítottuk. Tisztelettel kérjük, hogy adományaikkal a 2005. évben is segítsék a kórház gyógyító tevékenységét! (Adószám: 19195939-1-14, számlaszám: 11743002-20081452, közhasznú szervezet.)

A Kiskunhalasi Evangélikus Egyházközség vezetőkes telefonvonalá meg szűnt. A 20/824-4784-es telefonszámon lehet elérni a gyülekezetet. A gyülekezet vezetősége.

Megjelent a **Legeltesd az én juhaimat!** – Aranydiplomás lelkészek vallomásai szolgálatokról 1954–2004 című könyv 2. kiadása. Kapható a Huszár Gál könyvesboltban és a Luther Kiadó Üllői úti üzletében.

APRÓHIRDETÉS

Luther-kabát méret utáni készítését vállalom, egyházi szabómester. Tel.: 351-4942.

Alapítvány keresztény, nyelvi gyerektáborokat szervez Angliában, Svájcban és Németországban. Tel.: 1/276-9675.

Szarvason, a Körös-part közelében fekvő Ótemplomi Gondozási Központ szertetőthona várja a beköltözni vágyókat újonnan kialakított részlegébe – melyet ősszel fognak átadni – egy-, két- és háromágas, fürdőszobás szobákba. Cím: 5540 Szarvas, Vajda P. u. 7. Érdeklődni lehet az otthonvezetőnél a 20/824-4232-es és a gondozási központnál a 66/216-016-os telefonszámon.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ha nem tetszik nektek, hogy az Urat szolgáljátok, válasszatok ki még ma, hogy kit akartok szolgálni. De én és az én házam népe az Urat szolgáljuk! Józs 24,15 (ApCsel 16,31–32; Mk 10,35–45; Zsid 5,7–9; Zsolt 22,1–22) Sokaknak ma sem „tetszik”, hogy az Urat szolgálják. Ki is választják hamar, hogy kit vagy mit szolgáljanak, akinek vagy amelynek azután alárendelik életüket, és akitől vagy amelytől függésben élnek. Józsué példamutatóan nem hagy teret kompromisszumnak. Lutheránus őseinktől, de mai hitvalló kortársainktól is sokat tanulhatunk, akik „házuk népével” egyetemben az Urat szolgálták, és nem alkuadtak meg politikai, egzisztenciális stb. fenyegetések hatására. Istent szolgálni, benne bízni, őt Urunknak vallani a legnagyobb jó, s ebben, a hit ajándékában mind részesek lehetünk! Judica vasárnapja azt üzeni: Isten igazságot szolgáltalt népének – nem hagyja el azt, aki hittel hozzá kapcsolódik.

Hétfő

Bizony, aki titeket bánt, a szemem fényét bántja! – így szól a Seregek Ura. Zak 2,12 (Mt 25,40; Zsid 6,20/7,1–3/16–17/24–27; Lk 22,7–23) Szemünk fénye a legnagyobb kincs – mondom ezt egy szemmütét utáni friss „tapasztalathalmaz” birtokában. Nagyon érzékeny, nagyon kell rá vigyázni, pótolhatatlan. Istennek – látjuk – ennyire kedves a népe; a prófétái látomás szerint például Babilonnak úgy kell majd felelnie tettéért, mintha magát Istent bántotta volna. Lehetséges, hogy a hatalmas Isten ennyire szeret minket? A bűnösöket, a lázadókat? Azonosul a mi fájdalomainkkal, gondjainkkal, félmelinkkel? Hogy neki is fáj az, ami nekünk? Igen, Isten mindennél jobban szeret; még egyszerűlét Fia életét sem kímélte. Mint a szeme fényére, úgy vigyáz ránk.

Kedd

Isten ezekben a végső időkben a Fiú által szolt hozzánk, akit örökösével tett mindennek, aki által a világot teremtetted. Zsid 1,2 (Ézs 40,28; Jób 19,21–27; Lk 22,24–30) A végső időkkel ma sokféle összefüggésben szeretnek foglalkozni. Sokakban ott a nyomozó érzés: valami végpont felé közeledik az emberiség. Ijesztő méreteket öltött a babonáság, a pogányság, a jóslás, a varázslás, a horoszkópkiadás stb. elterjedése. Ezekkel a praktikákkal a jövőt igyekeznek megvilágítani az „egyszerű, tudatlan ember” számára – persze sok pénzért... Ha nem lenne piacuk, nem lennének tele e „szolgáltatásokkal” a lapok. Talán soha nem volt nagyobb szükség arra, hogy határozottan, fennhangon megszólaljunk: a *végső idők Ura egyedül a teremtő Isten*, s amit tudunk, azt az írott, valamint a testté lett Igében, Krisztus által ő elmondta! Megtéréssel és hívő élettel fordíthatunk csak személyes sorsunkon.

Szerda

Ki is húzták Dánielt a veremből, és semmi sérülés nem volt rajta található, mert hitt Istenében. Dán 6,24b (ApCsel 5,25; Zsid 9,11–15; Lk 22,31–38) Igen változatos verembe kerül az az ember, aki – mint Dániel – nem hajlandó megtagadni Istent, minden tőlvény ellenére csakis hozzá kötődik, nem pedig földi uralkodókhöz. Bosszúval, gyűlölettel, rágalmazással találkozhat, sebeket is próbálnak rajta ejteni – gondoljunk csak történelmünkre. Isten azonban az ellenség keze közül is ki tudja menteni népét, és meg tudja őrizni, fel tudja erősíteni Krisztus egyházát. Épségben maradunk, ha rábízzuk magunkat.

Csütörtök

Keményen megfeddett engem az Úr, de nem adott át a halálnak. Zsolt 118,18 (Kol 2,15; 1Kor 2,1–5; Lk 22,39–46) Mikor szereti egy apa vagy egy anya a gyermekét? Ha minden rosszaságot ráhagy? Ha hagyja élni bele a világba, neveletlenül, sőt rá is beszéli a léhaságra? Ilyen „apa” lenne Isten? Nem, éppen ellenkezőleg: Isten a legszeretőbb Atyánk! A szoltárról Isten kezét látja abban, ami őt érte, de tudja, hogy szerető atyai kéz fedte meg. Olyan kéz, amelynek hatalma van életet adni és elvenni, hiszen teremtő kéz; és ez a kéz óvja meg a haláltól is. Hogyan lehetséges ez így együtt? Ne csak azt érezzük, hogy „már megint ránk nehezedik” egy kéz – adjunk hátat érte, hogy tenyere alattunk van, és irtalma megtart.

Péntek

Fordulj hozzám, Uram, mentsd meg életemet, szabadíts meg, mert irtalmas vagy! Zsolt 6,5 (ApCsel 9,33–34; Zsid 10,1,11–18; Lk 22,47–53) Egyike az azoknak a szoltároknak, amelyeket az egyház a 12. század végétől kezdve imádságként alkalmaz a böjti időszakban. Luther is lefordította és magyarázta 1517-ben. Judica vasárnapjának hetében elgondolkodhatunk azon, hogy Isten igazságszolgáltatása, kegyelme és szeretete milyen csodálatos módon működik. Megszabadítja a bűnöst, pedig jogos lenne az ítélete. Irtalmasan fordul oda hozzánk, pedig mi hánszor hátat fordítunk Istennek!

Szombat

Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket. 1Kor 1,21 (Zsolt 139,17; Jel 14,1–3/4–5; Lk 22,54–62) Minden korban vannak, akik a világ legnagyobb „bolondságának” az igehirdetést tartják; „bolondnak” minősítik azokat, akik templomba járnak, hallgatják az igét, és hiszik az élő, feltámadt Krisztust. Ami a világnak értelmetlen, felesleges, bolond beszéd, az a hívőnek csodálatos bizonyosság Isten szeretetéről. Hiszen az igehirdetés középpontjában maga Jézus Krisztus áll, s róla szólnak. Bár csak minél többen adnák fel saját bölcsességüket, hogy – megismerve Isten üdvözítő tervét – leboruljanak a golgotái kereszt előtt!

■ KÓHÁTI DOROTTYA

Következő számunkban: Gyermekmelléklet

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 13-tól március 20-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
5.45 / tv2 Reggeli gondolatok (vallási magazin) (30') 17.00 / m2 Útmutató – Isten rendjében élve (ism.) 12.10 / Duna Tv Élő egyház Vallási híradó (30') 18.05 / Bartók rádió Budapesti Bach-hét, 2004 Musikalisches Opfer BWV. 1079. (58') 20.40 / PAX János passió A Lutheránia énekkar és a Magyar Szimfonikus Zenekar előadását Kamp Salamon dirigálja, a Deák téri evangélikus templom orgonáját Trajtler Gábor szoláltatja meg. (106')	11.35 / Kossuth rádió Petőfi Sándor minden verse 1848. február elejétől március közepéig (25') 13.30 / Kossuth rádió Az Erős vár a mi Istenünk! című evangélikus félórás interjúk mellett Missziói percek, lelki útvalót hallhatunk, valamint aktuális hírekről értesülhetünk. (30') 17.10 / Bartók rádió István király. Részletek Erkel operájából (50') 20.00 / Duna Tv Illyés Gyula: Fáklyaláng (87') 21.05 / PAX Könyvek és szabadulás (105') 22.20 / Kossuth rádió Kossuth Lajos pályaképe (40')	21.30 / mtv Bánk bán (magyar film, 2002) (116') 10.55 / mtv Március 15. Ünnepi megemlékezés Helyszíni közvetítés a budapesti Múzeum-kertből (kb. 60') 13.04 / Kossuth rádió Az 1848–49-es szabadságharc hétfalusi emlékhelyei (26') 14.05 / mtv Ezer évről száz percben Glatz Ferenc akadémikus gondolatai a magyar állami-ság ezer évről (105') 23.15 / Petőfi rádió Részletek az <i>Apostol</i> című rockoperából (45')	8.45 / Duna Tv Magyar történelmi arcképcsarnok Pázmány Péter, az 1570 és 1637 között élt, reformátusból katolikussá lett bíboros, esztergomi érsek a magyar ellenreformáció fő alakja volt. (14') 12.20 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (30') 17.00 / mtv Lukács László piarista atya (26') 19.00 / PAX A gitárzene történetéből. Stefan Weiser gitárhangversenye Több évszázad legszebb, gitárra írt zeneművei csendülnek fel a cinkotai evangélikus templomban Stefan Weiser német gitárművész tolmácsolásában. (ZMC – 35')

CSÜTÖRTÖK

11.50 / PAX
Fébé. Dokumentumfilm az evangélikus diakonisszaegyesület történetéről (ZMC – 45')
19.15 / PAX
Hortus Medicus – Gyógynövénykert. A pannonhalmi főpátáság könyvtárában a több száz éves kódexek között az elmúlt évszázadok gyógyászati ismereteit és gyógynövényeit bemutató kiállítás nyílt. (15')
21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme. Görömbei András: A magyar népi irodalom Az előadásból kiderül, hogy a magyar népi írók célja az egész magyar népet magába foglaló új nemzet tudat megreemtése volt. (89')

23.00 / Hallmark
Bűn és bűnhődés (amerikai-magyar filmrészlet, 1998)
Raskolnyikov úgy gondolja, hogy elkövehet egy rablást, amelyből azonban gyilkosság lesz, ő pedig képtelen elszámolni bűntudatával. (88')
18.10 / PAX
Istentisztelet (ZMC – 60')
22.40 / PAX
Ki is volt Luther Márton?

SZOMBAT

5.35 / mtv és m2
A Hajnali gondolatok mai adásában Tamás Tamás evangélikus lelkész gondolatait hallhatjuk.
7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőműsor vendége Pálmai Nóra, a Magyar Evangélikumi Rádió munkatársa. Műsorvezetők: Csapó Krisztián és Györe Balázs. (60')
12.10 / Duna Tv
Isten kezében (30')
21.00 / Filmmúzeum
Az ötödik pecsét (magyar játékfilm, 1976)
Melyik a könnyebb: becsülettel meghalni vagy meghalóztatlan tovább élni? (107')

VASÁRNAP

11.00 / mtv és m2
Virágvasárnapi evangélikus istentisztelet-közvetítés Balatonboglárról. Igét hirdet Aradi György lelkész. (60')
12.10 / Duna Tv
Élő egyház. Vallási híradó (30')
14.20 / mtv
Örömhír
A műsorban képes beszámóló láthatunk az új protestáns tábori püspök, Lackner Pál ikatásáról, az evangélikus informatikai napról, valamint ellátogatónk Győrbe, ahol a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület csendesnapján Kapi Béla püspökre emlékeztek. (30')
15.00 / Bartók rádió
Jubilato Deo (60')

Evangelikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu	Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (petter.kende@lutheran.hu)
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).	Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (marian.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)	Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belöldön negyedévre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).
Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschter Károly ifj. – Liturgikus sarok (hako@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóhádi Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)	Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölneti, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302	Beküldött kéziratokat nem örmünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a meg-előző két csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) íráskat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu címre várjuk.